

EĞİTİM POLİTİKASI GENEL GÖRÜNÜMÜ: TÜRKİYE

EĞİTİM POLİTİKASI GENEL GÖRÜNÜMÜ

Türkiye'nin **eğitim politikası profili** hakkındaki bu çalışma, OECD ülkeleri genelindeki eğitim politikalarının ve reformlarının karşılaştırmalı analizini sunacak olan yeni *Eğitim Politika Genel Görünüm* serisinin bir parçasıdır. OECD genelinde erişilebilen kapsamlı bir karşılaştırmalı ve sektörel politika bilgi tabanına dayanan bu seriler, yılda iki defa yayınlanan bir rapora dönüştürülecektir (raporun birinci cildi 2014 yılında yayınlanacaktır). Bu çalışmayla: a) her ülkenin eğitim bağlamının, karşılaşılan zorlukların ve politikaların (eğitim politikası profillerinin) ve uluslararası eğilimlerin analizi sağlanarak ve b) seçilen konulardaki politikaların ve reformların karşılaştırmalı şekilde iç yüzü ortaya konularak, eğitim politikası hakkında karşılaştırmalı bir genel görünüm geliştirilecektir.

Eğitim politikası hakkında ulusal bağlamın öneminin dikkate alındığı bilgi ve analize ulaşmayı isteyen **politika belirleyicileri, analiz uzmanları ve uygulayıcılar** için tasarlanan bu ülke politika profilleri, eğitim politikası hakkında karşılaştırmalı bir formatta yapıcı bir analiz sunacaktır. Her profil ülkenin eğitim sisteminin bağlamını ve durumunu, iyileşmeyi destekleyici aşağıda sayılan altı politika kaldıracına göre gözden geçirecek ve karşılaşılan zorlukları ve bu zorluklara karşı geliştirilen politika tepkilerini inceleyecektir:

- Öğrenciler: 1) Eşitlik ve kalite ve 2) öğrencilerin geleceğe hazırlanması bakımından herkes için sonuçların nasıl yükseltileceği;
- Kurumlar: 3) Okullarda iyileşme ve 4) ölçme ve değerlendirme yoluyla kalitenin nasıl yükseltileceği;
- Sistem: Eğitim sisteminin eğitim politikasının uygulanması çerçevesinde 5) denetim ve 6) finansman bakımından nasıl organize edileceği.

Ülke politika profillerinin bazılarında, politika alanında seçilen konu başlıklarıyla ilgili bilgi notlarına yer verilecektir. Bu bilgi notlarıyla umut vaden veya olumlu sonuçlar sağlayan ve diğer ülkeler için de geçerli olabilecek özel politikalara dikkat çekilmesi amaçlanmaktadır.

İstişareler sırasında sağladıkları aktif katkılar ve bu rapora ilişkin yapıcı geri bildirimleri sebebiyle, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetine, (Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı'ndaki görevi sırasında OECD'de Politika Analisti olarak görevlendirilen) Sayın Eda Özbek'e ve diğer Bakanlık yetkililerine özellikle teşekkür ederiz.

Yazarlar: Bu ülke politika profil raporu; Richard Yelland'ın direktörlüğündeki Politika Tavsiye ve Uygulama Dairesi'ne bağlı Eğitim Politikası Genel Görünüm ekibinde yer alan Juliana Zapata (rapor sorumlusu), Beatriz Pont, Etienne Albiser ve Sylvain Fraccola (istatistikler ve tasarım) tarafından hazırlanmıştır. Lynda Hawe ve Susan Copeland editörlük desteği sağlamışlardır. Bu profil raporu OECD Eğitim ve Beceriler Müdürlüğü'nde görev yapmakta olan pek çok proje ekibinin bilgi birikimine ve deneyimlerine dayanmakta olup, kendilerine bunun için müteşekkirimiz.

Kaynaklar: Bu ülke profil raporunda, Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA), Uluslararası Eğitim ve Öğrenme Anketi (TALIS) ve yıllık Bir Bakışta Eğitim raporunda yer alan OECD göstergelerinden yararlanılmaktadır. Raporda ülkelerle ilgili araştırmaların yanı sıra okulöncesi eğitim ve bakım konulu OECD çalışması, okullarla ilgili sonuçların yükseltilmesi için ölçme ve değerlendirme, eğitimde eşitlik ve kalite, karmaşık eğitim sistemlerinin yönetimi, mesleki eğitim ve öğretim ve yüksek öğrenim gibi tematik araştırmalara atıf yapılmaktadır.

Farklı bölümlerde belirtilen rakamların çoğunda, ülke profil raporunda kullanılan farklı kaynaklar için temel göstergeleri içeren bir tablonun yer aldığı EK B'e atıf yapılmaktadır. Rapor genelinde okuma kolaylığı sağlanması amacıyla, atıf yapılan kaynaklar için metin içerisinde ve ayrıca Referanslar ve OECD yayınları içinden ve dışından kaynakları listeleyen diğer okumalar başlıklı bölümlerde hiperlink bağlantıları sağlanmıştır.

OECD Eğitim ve Beceriler Müdürlüğü'nün kendi İnternet sayfasından (www.oecd.org/edu) ve Eğitim Politikası Genel Görünümü İnternet sitesindeki sayfalarından (www.oecd.org/edu/policyoutlook.htm) ayrıntılı bilgi edinilebilir.

İÇİNDEKİLER

Öne Çıkan Konular.....	4
Eşitlik ve kalite	
Eğitimde katılımı hedeflemek	6
Öğrencileri geleceğe hazırlamak	
Oldukça seçici bir sistem	8
Okulların geliştirilmesi	
Okul yöneticileri ve öğretmenler için merkezi yerleştirme sistemi içeren zorlu öğrenme ortamları.....	11
Öğrencilerle ilgili sonuçların iyileştirilmesi için değerlendirme ve ölçme	
Uyum için değerlendirme araçlarının kullanılması.....	13
Denetim	
Okulların sınırlı düzeyde özerkliğe sahip olduğu merkezîyetçi sistem.....	15
Finansman	
Düşük kamu finansmanına sahip olan ancak finansman kaynaklarının artırılması için politikaların geliştirildiği bir sistem.....	17
Ek A: Türk Eğitim Sisteminin Yapısı	19
Ek B: İstatistikler	20

Şekiller

Şekil 1. Öğrencilerin okuma performansı ve ekonomik, sosyal ve kültürel statüye etkisi	5
Şekil 2. Üst orta ve yüksek öğrenim kurumlarında başarı oranı	5
Şekil 3. Okuma performansı ve düşük ve yüksek performans gösteren öğrencilerin yüzdesi	7
Şekil 4. Eğitimdeki başarı oranlarına ve çalışma durumlarına göre, eğitimini sürdüren ve sürdürmeyen kişiler	10
Şekil 5. Okul müdürlerinin ve öğrencilerin öğrenme ortamı hakkındaki görüşleri	12
Şekil 6. Amaçlara göre öğrenci değerlendirmesi	14
Şekil 7. Hükümet düzeyine göre alt orta öğrenim kurumlarındaki kararlar	16
Şekil 8. GSYİH yüzdesi olarak eğitim kurumlarına yapılan harcama miktarı.....	18

Bilgi Notu

Bilgi Notu 1: Mesleki eğitim ve öğretimin (VET) iyileştirilmesi	9
---	---

ÖNE ÇIKAN KONULAR

Türkiye'nin eğitim bağlamı

Öğrenciler: Türkiye PISA kapsamında gerçekleştirilen matematik ve fen değerlendirmelerinde önemli ilerlemeler kaydetmişse de, okuma, matematik ve fende OECD ortalamalarının gerisindedir. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti çocukların eğitime katılım oranını yükseltmek için çalışmalar gerçekleştirmektedir ancak, okulöncesi eğitime ve bakıma katılım oranları OECD ortalamasına kıyasen düşüktür. Türkiye'de beklenenden daha düşük bir performans sergileyen öğrencilerin oranı ortalamanın üzerindedir ve düşük sosyoekonomik altyapıya sahip öğrenciler arasında akademik başarı oranı özellikle düşüktür. Öğrencilerin erken yaşta belirli yollara seçilmeleri ve sınıflandırılmaları için kullanılan akademik seçim gibi sistem düzeyinde uygulanan politikalar eşitliği engellemektedir. Üst orta ve yüksek öğrenim kurumlarına geçiş süreci de oldukça seçicidir. Hem akademik hem mesleki odaklı programlar bakımından üst orta ve yüksek öğrenim kurumlarında mezuniyet oranları OECD ortalamasının altındadır ancak, 2005 yılından bu yana bu oranlarda önemli artış kaydedilmiştir ve her iki seviyede de reformlar uygulamaya konulmuştur.

Kurumlar: Okullar ve içinde buldukları öğrenme ortamları pek çok güçlüklerle karşı karşıya olmasına rağmen, Türkiye'deki öğrenciler öğretmenleri ve öğrenim ortamları hakkında olumlu görüşe sahiptirler. Okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin okulların ihtiyacına cevap verebilme kapasiteleri, öğretmenlerin mesleki öğrenim ve eğitimlerinin yetersizliği ve deneyim eksikliğinin yanı sıra, denetim yapısı içinde okullara esneklik tanınmaması sebepleriyle sınırlı düzeyde kalabilmektedir. Öğrencilerin kaydettikleri ilerlemeden ziyade merkezi yönetmeliklere uyum açısından kalitenin anlaşılması amacıyla, hem sistem hem de okul düzeylerinde ölçme ve değerlendirme araçları kullanılmaktadır. Yakın zaman içinde geliştirilen son stratejilerle iyileşme için daha fazla öğrenci odaklı bir yaklaşım amaçlanmaktadır.

Denetim ve finansman: Türkiye eğitimde oldukça merkezileşmiş bir denetim yapısına sahiptir. Eğitim politikası; Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve yükseköğrenim seviyesinde Yüksek Öğrenim Kurulu (YÖK) tarafından yönlendirilmektedir. Okullar sınırlı özerkliğe sahiptirler ve ihtiyaçlarına cevap verebilme kapasiteleri sınırlı düzeydedir. Eğitimin finansmanı kamu kaynaklarından sağlanmaktadır ancak, okullar, okul aile birlikleri aracılığıyla ebeveynlerden katkı alabilmektedirler. Okulların personel ve mali yönetimi merkezi ve yerel idarelerin sorumluluğundadır. Her ne kadar son on yıl içinde genel finansman düzeyi artmışsa da, mevcut veriler ilk ve ortaöğretim finansmanının diğer OECD ülkelerine kıyasla yetersiz olduğuna işaret etmektedir. Yükseköğrenim kurumları ihtiyaçlarına cevap verebilme açısından okullardan daha fazla özerkliğe sahiptirler ancak, yüksek öğrenim kurumlarında finansman ve öğrenci giriş sınavları merkezi idarelerin denetimindedir.

Politikayla ilgili temel meseleler

Türkiye 15 yaşın altındaki nüfusun genel nüfusa oranı bakımından OECD ülkeleri arasında en yüksek orana sahip ülkelerden biridir. Bu gençlerin eğitimlerini tamamlamalarının ve işgücüne ve ileriki eğitim yaşamlarına iyi şekilde hazırlanmalarının sağlanması önemlidir. Bu alanda ilerlemeler sağlanmıştır ancak, hem kalite hem de eşitlik alanında güçlükler devam etmektedir. Türkiye, bölgeler arası ve kentsel ve kırsal alanlar arası eşitliğin artırılması; dezavantajlı öğrencilerin ihtiyaçlarının çözümlenmesi; nitelikli öğretmen ve okul yöneticiliklerinin eğitimi ve yetiştirilmesi; üst orta öğrenim, mesleki eğitim ve öğretim (VET) ve yüksek öğrenime erişimin ve tamamlama oranlarının yükseltilmesi; işgücü piyasasıyla bağlantıların güçlendirilmesi ve eğitim sistemi için yeterli finansmanın sağlanması dâhil çözümlenmesi gereken çeşitli önceliklere sahiptir.

Politikalarda çözüme yönelik son gelişmeler

Uluslararası kuruluşlarca son yıllarda pek çok reform desteklenmiş ve belirli durumlarda ulusal eğitim politikasının dönüştürülmesi amacıyla pilot projeler başlatılmıştır. Dünya Bankası'nın desteğiyle başlatılan Temel Eğitim Programı (1997) ve Ortaöğretim Projesi (2006-2011) ile sayılan bu farklı seviyelerde eğitim kalitesinin iyileştirilmesi amaçlanmıştır. Eğitim sisteminde hem eşitliğin hem de kalitenin yükseltilmesi amacıyla 2001-2005 yıllarını kapsayan Esas Uygulama Planı'nda UNICEF tarafından desteklenen çeşitli projelere yer verilmiştir. Avrupa standartlarıyla uyumun sağlanması amacıyla VET ve yüksek öğrenim faaliyetleri geliştirilmiştir. Ancak, belirli projelerin değerlendirilmesi kapsamında, hedeflerin veya amaçların tamamının gerçekleşmediği ve pilot projelerin ulusal politikaya dönüştürülmesinin güç olduğu belirtilmektedir.

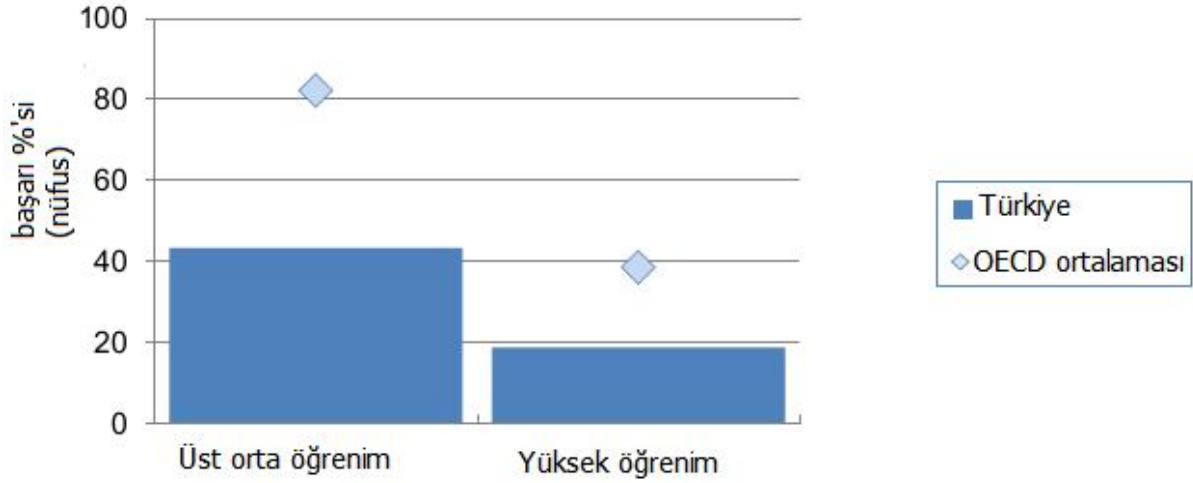
Eğitimin kalitesini ve katılım oranlarını yükseltmek amacıyla, zorunlu eğitim yılının sekiz yıldan on iki yıla çıkartılması ve eğitim sisteminin her biri dört yıllık üç seviye (ilk, alt orta ve üst orta öğrenim) şeklinde yeniden tanımlanması için 2012 yılında kanun çıkartılmıştır (12 yıllık Zorunlu Eğitim [4+4+4]).

Türkiye'de eğitim üç kilit kalkınma planı tarafından yönlendirilmektedir. Bunlar: "Milli Eğitim Bakanlığı Stratejik Planı" (2010-14), mevcut [10. Kalkınma Planı \(2014-18\)](#) ve [Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi](#)'dir. Hükümet finansmanı arttırmak amacıyla, özel sektörün eğitim sistemine sağlayacağı katkılar için teşvikler getirmiştir.

Türkiye'de 15 yaşındaki öğrencilerin PISA 2009 okuma değerlendirmesinde aldıkları puanlar ortalamadan da altındadır (OECD ortalaması olan 493 puanına karşı ortalama 464 puan). 15 yaşındaki öğrencilerin hem matematik hem de fenedeki performansları da PISA 2009'da OECD ortalamasının altındadır ancak, Türkiye (2003-2009 yıllarını kapsayan) PISA matematik ve fen değerlendirmesinde en fazla performans artışı sağlayan üç ülkeden biridir. Sosyoekonomik statünün öğrencilerin okuma performansına olan etkisi (%19) OECD ortalaması olan %14'ün üzerindedir (Şekil 1).

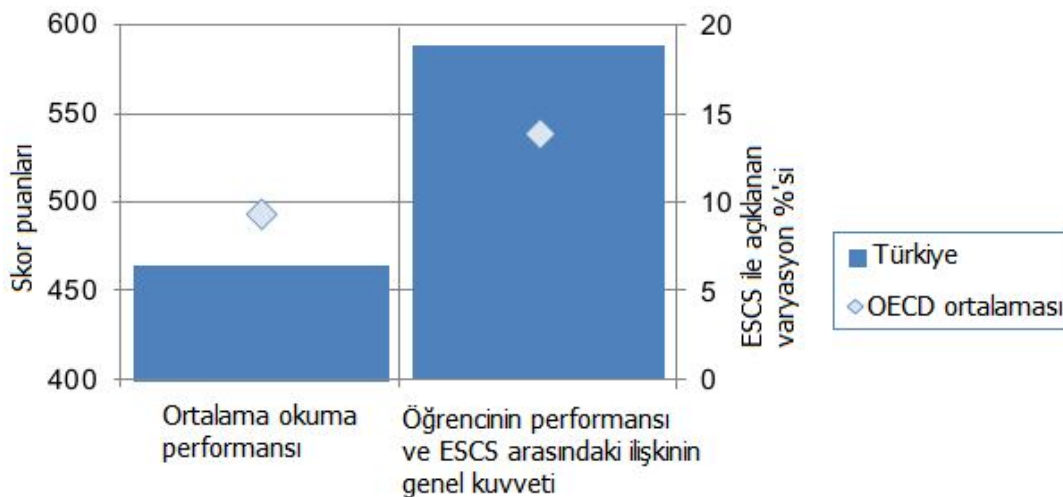
Şekil 1. 15 yaşındaki öğrencilerin okuma performansı ve öğrencinin performansı ve ekonomik, sosyal ve kültürel statüleri arasındaki ilişki (ESCS), PISA 2009

Kaynak: OECD (2010), PISA 2009 Results: What Students Know and Can Do: Student Performance in Reading, Mathematics and Science (Volume I) [PISA 2009 Sonuçlar: " Öğrenciler Ne Biliyor ve Ne Yapabilir: Okuma, Matematik ve Fende Öğrenci Performansı (Cilt 1), OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264091450-en>

Türkiye'de hem orta hem de yüksek öğrenimde başarı oranları OECD ortalamasının altındadır ancak, her iki oran da hem nesiller çapında önemli ölçüde artış göstermiş hem de pek çok OECD ülkesinden daha fazla artmıştır. 25-34 yaş arasındaki öğrencilerin yüzde kırk üçü ortaöğretime başlamışken (OECD ortalaması %82'dir) %19'u yüksek öğrenime başlamıştır (OECD ortalaması ise %39'dur).

Şekil 2. 25-34 yaş arasında üst orta ve yüksek öğrenim başarı oranları, 2011

Kaynak: OECD (2013), Education at a Glance 2013: OECD Indicators [OECD (2013), Bir Bakışta Eğitim 2013: OECD Göstergeleri], OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/eaq-2013-en>

EŞİTLİK VE KALİTE: EĞİTİMDE KATILIMI HEDEFLEMEK

Eşitlik göstergelerinin işaret ettiğine göre, Türkiye'nin eğitim sisteminin hem kalite hem eşitlik açısından daha da iyileştirilebilir potansiyeli mevcuttur. Türkiye PISA matematik (2003-2009 yılları arasında) ve fen (2006-2009 yılları arasında) değerlendirmelerinde önemli düzeyde artış göstermişse de, hâlâ okuma, matematik ve fen alanlarında OECD ülkeleri arasında en düşük performansla sahip ülkelerden biridir ve PIAS 2009 okuma değerlendirmesinde düşük performans gösteren 15 yaşındaki öğrencilerin oranı OECD ortalamasının üstündedir (Şekil 3). Öğrencilerin sosyoekonomik statülerinin performansa etkisini gösteren gösterge ve erkek ve kız öğrenciler arasındaki akademik performans farkı gösteren göstergenin her ikisi de OECD ortalamalarının üzerindedir (bkz. EK B).

Okulöncesi eğitim ve bakıma (ECEC) katılım dezavantajlı altyapıya sahip olanlar başta olmak üzere öğrencilerin yararına olmaktadır. Özel eğitimde okulöncesi eğitim ve bakıma katılım 3-6 yaş arasındaki çocuklar için zorunlu olup, devlet kurumları ve mesleki eğitim kurumlarının yanı sıra ücret karşılığında özel kuruluşlarca sağlanmaktadır. 3-4 yaş aralığındaki çocukların yaklaşık %12'si ve 5 yaşındaki (genel başlangıç yaşı) çocukların %67'si okulöncesi eğitime kayıt yaptırmaktadır. Türkiye'de 3 ila 5 yaş aralığında en az bir çocuğu bulunan kadınların çoğunluğu işgücü piyasası dışında kalmaktadır (bunların %24,6'sı istihdam edilmekte olup OECD 2009 ortalaması %64,3'tür). Bu rakam bu kadınların çocuklarıyla evde kaldıklarına işaret etmektedir. Okulöncesi eğitim ve bakım konulu OECD araştırması, ebeveynlerin öğrenme sürecine daha az oranda katılmaları veya uygun öğrenme ortamını sağlamak için kaynaktan yoksun olması halinde, evdeki öğrenme ortamlarının çocukların bilişsel becerilerini etkileyebileceğine işaret etmektedir. PISA 2009 sonuçlarına göre, daha fazla okulöncesi eğitim ve bakımın dezavantajlı altyapıdan gelen 15 yaşındaki öğrencilerin yararına olabilecektir.

Akademik seçim ve çoklu geçişler gibi **sistem düzeyindeki politikalar** eğitim sisteminde eşitliği engelleyebilmektedir. Türkiye üst orta eğitimi tamamlama oranlarının yükseltilmesi amacıyla, zorunlu eğitimin süresini, eğitime başlama yaşı 5,5 olmak üzere, 8 yıldan 12 yıla çıkartmıştır. 12 yıl Zorunlu Eğitimi (4+4+4) düzenleyen yeni yasa (bkz. aşağıdaki bölüm) öğrencilerin farklı eğitim seviyeleri arasındaki geçişlerinde iyileşme sağlayabilir ancak, bu sistem iyi yönetilmediği takdirde, okullar arasında daha fazla ayrıma ve daha fazla eşitsizliklere neden olabilir. Mevcut sistemde öğrenciler 13,5 yaşında seçime tabi tutulmakta ve ulusal düzeyde gerçekleştirilen bir sınavın sonuçlarına göre üst orta öğrenim kurumlarına yerleştirilmektedirler. Üst orta öğrenim kurumlarına erişmek için kullanılacak değişik yollar nitelik açısından farklılık gösterecek olursa, bu, başarı oranları arasındaki farkın açılmasına ve eşitliğin engellenmesine neden olabilir. Özellikle yüksek öğrenim mezunu ve yüksek gelir düzeyine sahip ebeveynler öğrencilerin üst sıralarda yer alan okullara girme şanslarını arttırmak amacıyla, ulusal seçme ve yerleştirme sınavına hazırlık için ilköğretim öğrencilerine özel ders aldırma yoluna gitmektedir.

OECD ülkelerinin pek çoğunda olduğu gibi, Türkiye'de de **dezavantajlı öğrencilerin** performans düzeyleri düşüğe de, bu öğrenciler tüm olumsuzluklara rağmen akademik açıdan katılmanın üzerinde bir başarı yüzdesine sahiptirler. Türkiye'de okullar, düşük düzeydeki sosyal ve akademik katılım göstergesi olarak, hem öğrencilerin sosyoekonomik statüleri hem de akademik performansları açısından homojen bir görünüme sahip olma eğilimindedirler. PISA 2009 sonuçlarına göre, okullar arasındaki akademik performans farkı (%51,7) büyük ölçüde okulların ve öğrencilerin ekonomik, sosyal ve kültürel statüleriyle açıklanmaktadır. Ne var ki, düşük sosyoekonomik statüye sahip 15 yaşındaki öğrencilerin %42'si (OECD ortalaması olan %30,8'e kıyasla) beklenilenden daha iyi performans göstermiştir. Hedef politikalarda öğrencilerin sosyoekonomik altyapılarının performans üzerindeki olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak amacıyla, okulların kapasitesinin sistematik şekilde desteklenmesi ve güçlendirilmesi amaçlanmalıdır.

Güçlük: Dezavantajlı öğrencilerin güçlü bir başlangıç yapabilmelerini ve sistem düzeyindeki politikaların nitelikli eğitime erişimi engellememelerini sağlamak

Son dönemdeki politikalar ve uygulamalar

Katılımı arttırmaya yönelik olarak oluşturulan okulöncesi eğitim ve bakım faaliyetleri arasında, Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018), düşük gelir düzeyine mensup 36-66 ay arası çocuklar için Mobil Derslik projesi ve 60-66 aylık Çocuklar için Yaz Anaokulu yer almaktadır. Türkiye Ülke Programı (2006-2007) ve Okulöncesi Eğitim Projesi (2010-13) UNICEF tarafından desteklenmiştir. Ebeveynlerle işbirliğinin güçlendirilmesi amacıyla, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Projesi ve Okulöncesi Aile-Çocuk Eğitim Programı Pilot Projesi (1999-2012) uygulanmıştır.

2012 yılında gerçekleştirilen yapısal reformla zorunlu eğitimin süresi 8 yıldan 12 yıla çıkartılmış ve sistem her biri 4 yıl süreli 3 seviye (ilk, alt ve üst orta eğitim) olarak yeniden tanımlanmıştır (Zorunlu Eğitimin süresi 12 yıldır [4+4+4]). Bu, ilk ve alt ortaöğretim kurumlarının birbirinden ayrılması için ilave finansman, personel ve okulların yeniden yapılanmasını gerektirmektedir.

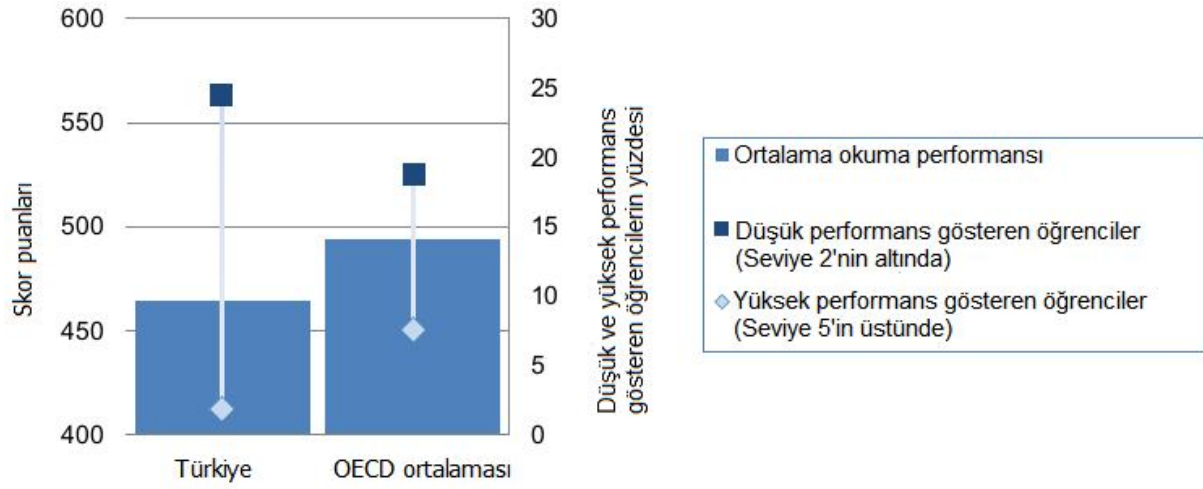
Eğitime katılımı arttırmaya yönelik çeşitli çalışmalar mevcuttur: eğitimin dışındaki 10-14 yaş arasındakiler için takviye niteliğinde geçiş eğitimi programı; okula gidemeyen öğrenciler için Taşınabilir Eğitim programı ve diğer hususların yanı sıra eğitim makamlarının eğitimin dışında kalmış çocukları takip edebilmelerine yardımcı olmayı amaçlayan Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (2006 tarih ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu).

Özellikle Kız Çocuklarının Okullulaşma Oranının Artırılması Projesi (ISEG, 2011-2013), ilk ve orta öğrenime katılım oranlarının artırılması ve ailelerin eğitim bilincinin yükseltilmesi ve işgücü piyasasıyla bağların artırılması amacıyla, okullulaşma oranı en düşük olan 16 ilde uygulanan bir projedir. UNICEF ayrıca Esas Uygulama Planı (2001-2005) kapsamında kız çocuklarının eğitime katılım oranının artırılmasını da amaçlamıştır. Plan ayrıca Kız Öğrencilerin Okullulaşma projesini ve Haydi Kızlar Okula kampanyasını (2001-2005) da içermektedir.

Özel Eğitim Projesi (2004), **Uluslararası İham Projesi** (2011-13) ve **Özel Eğitimi Güçlendirme Projesi** (2011-13) dezavantajlı ve özel ihtiyaç sahibi öğrencilerle ilgili sonuçların iyileştirilmesine yardımcı olmuştur.

Şekil 3. Okuma performansı ortalama puanı ve düşük ve yüksek performans gösteren öğrencilerin yüzdesi, 15 yaşındakiler için, PISA 2009

Kaynak: OECD (2010), PISA 2009 Results: What Students Know and Can Do: Student Performance in Reading, Mathematics and Science (Volume I) [PISA 2009 Sonuçlar: " Öğrenciler Ne Biliyor ve Ne Yapabilir: Okuma, Matematik ve Fende Öğrenci Performansı (Cilt 1), OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264091450-en>

ÖĞRENCİLERİ GELECEĞE HAZIRLAMAK: OLDUKÇA SEÇİCİ BİR SİSTEM

İşgücü piyasası perspektifleri gençlerin eğitimle ilgili kararlarında önemli bir rol oynayabilmektedir. Ekonomik kriz bağlamında (2008-10), Türkiye’de işsizlik oranı değişkenlik göstermiştir. İşsizlik oranı 2011 yılında üst orta veya yüksek öğrenimden mezun 25-64 yaş grubundakiler için OECD ortalamasının üzerinde seyrederken, üst orta öğrenim diploması bulunmayanlar için OECD ortalamasının altında kalmıştır. Üst orta öğrenim diploması bulunmayan ve hâlihazırda bir işte istihdam edilmeyen ya da öğrenimlerine veya mesleki eğitimlerine devam etmekte olmayan 15-29 yaş grubundakilerin işsizlik oranı (%36,5) ise OECD ortalamasının (%15,8) iki katından fazladır. Gençlerle ilgili sonuçların iyileştirilmesi için beceri ihtiyaçlarına cevap veren ve işgücü piyasasına geçişi destekleyen, gençler için işgücü piyasasıyla güçlü bağlar oluşturan politikalar gibi politikalara ihtiyaç vardır.

Üst orta eğitimde okullara girişte seçme sınavları uygulanmaktadır ve hem genel hem de mesleki eğitim programlarında mezuniyet oranları (%56) OECD ortalamasının (%83) gerisindedir. Üst orta eğitim seviyesinde okullaşma oranının ve kalitenin yükseltilmesi için çeşitli çalışmalar gerçekleştirilmiştir (bkz. aşağıdaki bölüm). 2000 yılından bu yana öğrenime devam eden 15-19 yaş grubundakilerin oranı iki katından fazla artarak %64’e yükselmiş olmasına karşın, bu oran, hâlâ %84 olan OECD ortalamasının (2011 yılında) gerisindedir. Okullara giriş alt orta eğitimin sonunda yapılan sınavın sonuçlarına dayanmaktadır ve aileler genellikle çocuklarının, bir üniversiteye yerleştirilme olasılıklarının daha yüksek olduğu, oldukça seçici elit okullara kayıt yaptıklarını tercih etmektedirler. Türkiye’de tüm okullarda danışman bulunmamaktadır zira danışmanın atanması okulun öğrenci mevcuduna bağlı olarak gerçekleştirilmektedir. Ancak, politikalar rehberlik ve danışmanlık sisteminin iyileştirilmesini amaçlamaktadır. Rehberlik ve danışmanlık öğrencilerin ve ailelerin öğrencilerin ilgili alanlarına ve eğitim ve işgücü piyasasının fırsatlarına dayalı olarak, bilgilendirilmiş şekilde kararlar almalarına yardımcı olabilmektedir.

Türkiye’de **mesleki eğitim ve öğretim** (VET), çıraklığı da içeren dört yıllık VET programları ve çıraklık programları kapsamında sunulmaktadır. Bakanlık kaynaklarına göre, VET’te okullaşma oranı 2003 yılından bu yana kayda değer bir şekilde artmış olup, 2003 yılında üst orta eğitim öğrencileri için %36 olan VET okullaşma oranı 2013 yılına gelindiğinde %51’e yükselmiştir. Ancak, %25 ile ortaöğretim seviyesindeki mesleki eğitim ve öğretimde mezuniyet oranı OECD ortalamasının (2011 itibarıyla %47) hâlâ oldukça gerisindedir. İlköğretimden mezun olduktan sonra eğitim sisteminden ayrılan öğrenciler için çıraklık programları mevcuttur. Bu programlar iki yıl sürmektedir ve öğrenciler bu sürenin çoğunluğunu işyerlerinde geçirmektedirler. OECD ülkeleri genelde işyerinde verilen eğitim bir öğrenme ortamı sağlamanın yanı sıra işverenlerin ihtiyaçlarıyla beceri sahibi öğrenci arzının eşleştirilebilmesi fırsatı da sağlayabilmektedir. Türkiye’deki temel eğitim üzerine hazırlanmış 2007 tarihli OECD inceleme raporunda işverenler gibi kilit paydaşlarla iletişimin güçlük oluşturduğu tespit edilmiştir. Hükümet kaynaklarına göre, mesleki eğitim ve öğretimde işbirliğinin ve kalitenin artırılması amacıyla paydaşlarla işbirliği protokolleri imzalanmıştır. Ayrıca, ortaöğretim seviyesindeki mesleki eğitim ve öğretimin uluslararası standartlarla uyumlu hale getirilmesi amacıyla eğitim istişare toplantıları düzenlenmiştir.

Türkiye **yüksek öğrenime** sahip olmasının faydalarını görmektedir ve hükümet yüksek öğrenimin Avrupa Birliği ülkelerinin standartlarıyla daha iyi uyumlaştırılmasını amaçlamıştır. Yüksek öğrenimden mezun olan 25-34 yaş arası kişilerin üst orta eğitim ve orta eğitim sonrası – yüksek eğitim düzeyinde olmayan eğitim kurumlarından mezun kişilere kıyasla %56 oranında daha fazla gelir elde etmeleri beklenmektedir ki, 2011 itibarıyla OECD ortalaması %40’dır. Öğrencilerin yüksek öğrenim kurumlarına seçilmelerinde ve yerleştirilmelerinde ulusal sınavlar kullanılmaktadır. (Yüksek öğrenim – tip A) akademik programlardan mezuniyet oranları %23 ile OECD ortalaması olan %39’un gerisindeyken, daha teknik programlardan (yüksek öğrenim – tip B) mezuniyet oranları %17 ile OECD ortalaması olan %11’in üstündedir. Pek çok OECD ülkesine tezat şekilde erkek öğrencilerin yüksek öğrenimden mezuniyet oranı kız öğrencilere göre daha yüksektir. Yüksek öğrenimi iyileştirmek ve öğrencilerin rekabet edebilirliğini arttırmak amacıyla geliştirilen ulusal yeterlilikler çerçevesi, yüksek öğrenime devam eden öğrencilerin Avrupa Yüksek öğrenim alanıyla uyumlaştırılmalarını amaçlamaktadır.

Güçlük: Kalite opsiyonları ve işgücü piyasasıyla daha iyi bağlar aracılığıyla katılım ve tamamlama oranının yükseltilmesine devam edilmesi

Son dönemdeki politikalar ve uygulamalar

Dünya bankası ile ortaklaşa gerçekleştirilen [Ortaöğretim Projesi](#) (2006-11) ile ortaöğretimin kalitesinin, ekonomik geçerliliğinin ve ortaöğretimde eşitliğin artırılması ve hayat boyu öğrenmenin geliştirilmesi amaçlanmıştır. “[Uygulama, Tamamlama ve Sonuçlar Raporuna](#)” göre, proje amaçlarına kısmen ulaşmıştır: genel ve mesleki eğitim müfredatının değiştirilmesi ve uygulanması, öğrencilerin başarı sonuçlarının kamuoyuyla paylaşılması, materyallerin öğretmenlere dağıtılması, mesleki eğitimde görev yapan öğretmenlerin becerilerinin geliştirilmesi, çevrimiçi Kariyer Bilgilendirme Sisteminin uygulamaya konulması, okul yönetimlerinin okul geliştirme planları konusunda eğitilmeleri ve okullaşma oranı düşük yörelerde hibelerin dağıtımı.

Son yirmi yıl içinde mesleki eğitim ve öğretim alanında birden fazla reform gerçekleştirilmiştir (bkz. Bilgilendirme Notu 1).

Yüksek öğrenim alanında gerçekleştirilen çalışmalar şunları içermektedir: a) üniversitelerin sayısının 2007’de 115’ten 2012 yılına kadar 168’e yükseltilmesi; b) üniversiteye girişte iki aşamalı sınavın uygulamaya konulması: düzenlenecek genel bilgi sınavı ve öğrencilerin programlar arasında seçim yapabilmelerine yönelik Türkçe, sosyal bilimler, matematik, fen ve yabancı dil alanlarında Lisans Programlarına Yerleştirme Sınavları (2010 yılında Yüksek Öğretim Kurulu [YÖK] tarafından); c) Türkiye’nin yükseköğretim sisteminin yeniden yapılandırılması ve yeniden tasarlanması amacıyla YÖK tarafından üniversiteler ve diğer paydaşlarla istişarelerin gerçekleştirilmesi ve d) Bologna süreci ve Lizbon Stratejisi hedefleri kapsamında yer alan [Türkiye Yükseköğretim Ulusal Yeterlilikler Çerçevesindeki](#) yeterliliklerin tamamlanması ve pilot uygulaması (2010).

Bilgilendirme Notu 1: Mesleki eğitim ve öğretimin (VET) geliştirilmesi

Tamamlama oranlarını yükseltmek ve işgücü piyasasına uygun becerilerin geliştirilmesi amacıyla, Türkiye, işgücü piyasasıyla kurulan bağlar, öğretmen kalitesi ve müfredat dâhil kilit önemdeki alanları hedefleyen çeşitli projeler ve programlar aracılığıyla mesleki eğitimi ve öğretimi geliştirmeyi hedeflemiştir. Mesleki eğitim ve öğretimle ilgili olarak [OECD tarafından gerçekleştirilen gözden geçirme çalışmasının](#) sonuçlarına göre, MEY programları ve işgücü piyasası arasında kurulacak yakın bağlar, öğrenciler, işverenler, işçi sendikaları, politika belirleyicileri ve diğer kilit paydaşlar olmak üzere tüm oyuncular için beklentilerin netleştirilmesine yardımcı olabilecektir.

Son on yıl içinde mesleki eğitim ve öğretim programlarında genel reformlar yaygın olarak uygulanmıştır:

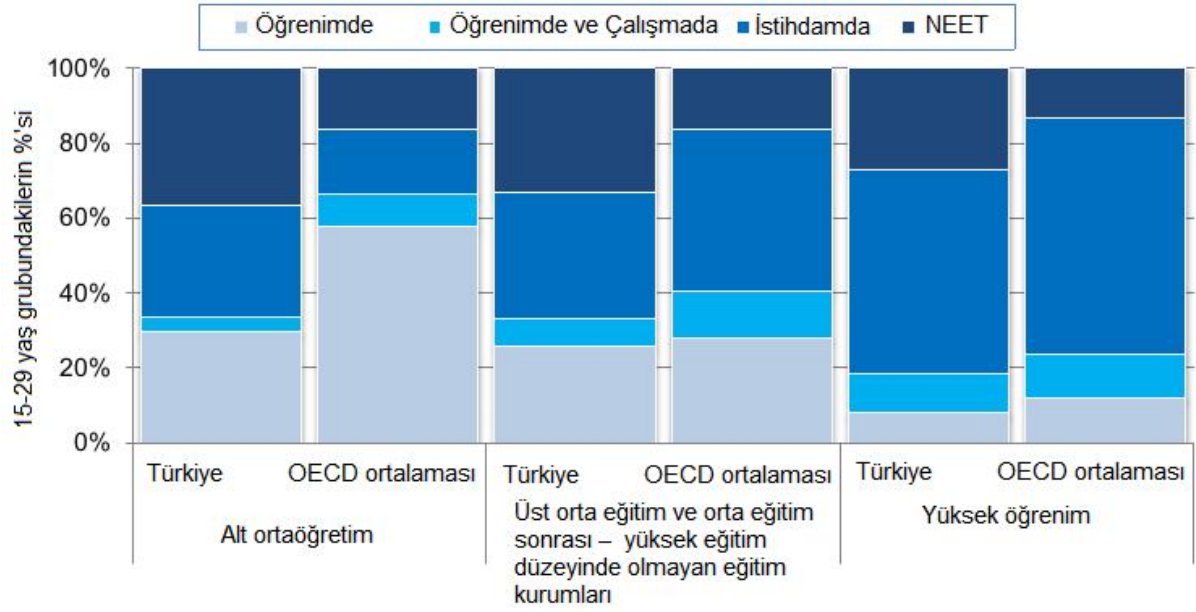
- Mesleki Eğitim ve Öğretimin Modernizasyonu Projesi (MVET, 2003-06), VET öğretmenlerin yeterlilikler sisteminin kurulması, yeterliliklere dayalı modüler müfredatın geliştirilmesi, öğrenci merkezli eğitim ve temel beceriler konularında seçilen illerde seminerler ve Avrupa Ağ Sistemine dayalı kalite güvence gibi çeşitli faaliyetler içermiştir.
- Sosyal ortakların işbirliği ve Avrupa Birliği'nin desteğiyle yürütülen Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (SVET, 2002-07) kapsamında 17 alan ve 64 branşı kapsayan bir müfredatın pilot uygulaması yapılabilmektedir (2004-05). Daha yakın bir tarihli Uzmanlaşmış Meslek Edindirme Merkezleri Projesiyle (UMEM, 2010-15) gençlerin kapasitelerinin geliştirilmesi ve istihdam oranının artırılması amaçlanmaktadır.
- [İstihdam İçin Mesleki Eğitim Projesi](#) (IMEP, 2009) kamu sektörüyle işbirliği gerçekleştirilmek suretiyle işsizliğin azaltılmasını amaçlamaktadır.
- Bu alandaki en yeni çalışma ise kapsamında Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) gerçekleştirdikleri işbirliğiyle, 15.000 VET yöneticisi ve öğretmenin mesleki becerilerinin, girişimcilik ve liderlik hasletlerin desteklenmesi amacıyla, mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarında görevli yönetici ve meslek dersleri öğretmenlerine yönelik olarak verilecek "Öğretmenlik, Girişimcilik ve Liderlik Eğitimleri İşbirliği Protokolü" imzalanmıştır.

VET arzı ile işgücü piyasasının ihtiyacını daha iyi eşleştirebilmek amacıyla, turizm ([Kültür, sanat ve Eğitim İşbirliği Protokolü](#) [2004] ve Turizm Eğitim Merkezi [TUREM] Mezunlarının İstihdamı), elektrik (Aydınlatmada Yeni Eğilimler Projesi [2009]) ve demiryolları ([Avrupa Demiryolu İşletmeciliği Mesleki ve Teknik Eğitim Kredili Sistem Projesi](#) [2011-13]) dâhil çeşitli projelerle belirli sektörlerde odaklanılmıştır.

Çeşitli çalışmalarla **verilerin toplanması ve işgücü piyasasıyla ilgili sonuçların güçlendirilmesi** amaçlanmaktadır. Mesleki ve Teknik Eğitimde Eğitim İhtiyaçlarını Belirleme Bilgi Sistemi Projesi (2005-13) aracılığıyla VET verileri toplanmıştır. Orta öğretim düzeyinde VET öğrencilerinin sistematik şekilde takip edilebilmesi amacıyla Mesleki Teknik Eğitim Mezunları İzlenmesi Projesi (2007) - 18 yılları için planlanan "Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı Taslağında" 2014-18 yılları arasında uygulanması planlanan öğrenim fırsatları hakkında orta ve uzun dönemli tahminlerle birlikte bilgilere de yer verilmektedir.

Şekil 4. Eğitimdeki başarı oranlarına ve çalışma durumlarına göre, 15-29 yaşındaki eğitimini sürdüren ve sürdürmeyen kişilerin yüzdesi

NEET: Ne İstihdam İçerisinde Ne De Eğitim Veya Öğrenimde

Kaynak: OECD (2013), Education at a Glance 2013: OECD Indicators [OECD (2013), Bir Bakışta Eğitim 2013: OECD Göstergeleri], OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2013-en>

OKULLARIN GELİŞTİRİLMESİ: OKUL YÖNETİCİLERİ VE ÖĞRETMENLER İÇİN MERKEZİ YERLEŞTİRME SİSTEMİ İÇEREN ZORLU ÖĞRENME ORTAMLARI

(2012 yılı itibariyle) Türkiye'deki (32.108 adet) ilk ve ortaöğretim okullarında başarı oranının yükseltilmesi, okulların, buralarda görevli yöneticilerin ve öğretmenlerin başarılı olmak için şartlarının geliştirilmesiyle bağlantılıdır. 15 yaşındaki öğrenciler öğretmenleri ve öğrenme ortamlarıyla ilişkileri hakkında olumlu görüşe sahiptirler (Şekil 5). Ne var ki, okul müdürlerinin PISA 2009 kapsamında belirttiklerine göre, öğretmen ve öğrencilerin davranışları öğrenmeyi OECD ortalamasından daha fazla derecede engellemektedir. 2008 OECD *Uluslararası Eğitim ve Öğrenme Anketinde* (TALIS) öğretmenler de disiplin ortamlarının nispeten olumsuz olduğunu belirtmişlerdir. Türkiye'de kentsel alanlardaki okullar kırsal kesimden gelen geniş ailelerin yanı sıra ortalamasının üzerinde sayıda öğrenci barındıran sınıflarla, sabahçı ve öğlenci uygulamasıyla ve kaynak eksikliğiyle karşı karşıyayken, kırsal kesimdeki okulların karşılaştıkları sorunlar: az sayıda öğrenci bulunan sınıflar, düşük akademik performans, öğretmen rotasyon sıklığı ve kız çocuklarının eğitime katılım oranının düşük oluşudur.

Okul müdürleri pedagojik liderlikten ziyade idari liderlik tarzını benimseme eğilimindedir. TALIS 2008'e katılan okul müdürlerinin belirttiklerine göre, müdürlerin birincil görevleri bütçe ve bütçeden yapılan tahsisatlarla ilgilidir. Müdürler sözlü sınavı geçmelerine bağlı olarak ve ayrıca il Millî Eğitim Müdürleri tarafından seçilmektedir. Türkiye'deki temel eğitim üzerine hazırlanmış 2007 tarihli OECD inceleme raporuna göre, hizmetiçi eğitim sınırlı düzeydedir. Ayrıca yine TALIS 2008 sonuçlarına göre, OECD ortalamasından daha fazla sayıda okul müdürü yetkin öğretmen, destek, personel ve malzeme eksikliğinin okullarda öğretime sekte vurduğunu belirtmişlerdir. Okullarda gerçekleştirilecek çeşitli reformlar ve **güçlükler** değişiklikler sayesinde okul yöneticileri okullardaki iyileşmeye destek olmak için sadece idari liderler olarak değil, pedagojik liderler olarak da nitelikli formasyon eğitimine ve etkinliklerini geliştirecek kesintisiz desteğe kavuşmalıdırlar.

TALIS 2008 sonuçlarına göre, Türkiye'deki **öğretmenler** öz yetkinlik açısından ortalama seviyededirler ancak, mesleki tatmin açısından ortalamasının altındadırlar. Öğretmenler formasyon eğitimlerine belirli ortaöğretim kurumlarında başlayabilmektedirler. Öğretmen onaylı bir program kapsamında lisans öğrenimi görmüş olmalı, 40 yaşın altında bulunabilmeli ve Kamu Personel Seçme Sınavından geçmiş olmalıdırlar. Öğretmenler sınav sonuçlarına ve bir dereceye kadar da ilgi alanlarına dayalı olarak MEB tarafından okullara atanırlar. 2013 yılında öğretmen adaylarına yönelik sınavda alan bilgisine yönelik değerlendirme de sınav kapsamına dâhil edilmiştir. TALIS sonuçlarına göre, Türkiye'deki öğretmenlerin %18'i 2008 yılı itibariyle öğretmenlik mesleğinde ikinci yılın içindedirler (bu rakam OECD ortalamasının iki katından fazladır) ve ayrıca mesleğe yeni atanan öğretmenlerin dezavantajlı bölgelere atanması eğilimi görülmektedir ki, bu durum, söz konusu okullardaki kapasitenin daha da gerilemesine neden olabilir. Ankete katılan okul müdürlerinin yaklaşık %70'i meslekte birinci yıllarında olan öğretmenler için danışmanlık programı mevcuttur ve hem Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü hem de yerel idareler tarafından hizmetiçi eğitim tanımlanmakta ve planlanmaktadır. Ancak, mesleki geliştirme faaliyetlerinde yer aldıklarını bildiren öğretmenlerin oranı OECD ortalamasının altındadır. 2000 ila 2010 yılları arasında öğretmenlerin ücretleri ilk ve ortaöğretimde iki kattan fazla artmış olmasına karşın, 2010 yılı itibariyle ücretler hâlâ OECD ortalamasının aşağısında kalmıştır (başlangıç ücretleri OECD ortalamasına göre %15'ten daha fazla düşükken üst skalada fark %40 veya üzeridir).

Güçlük: Okullarda eğitim kalitesinin ve öğrencilerle ilgili sonuçların yükseltilmesinin hedeflenmesi için, okul yöneticileri ve öğretmenlerin nitelikli formasyon eğitiminin yanı sıra kesintisiz destek almalarının sağlanması

Son dönemdeki politikalar ve uygulamalar

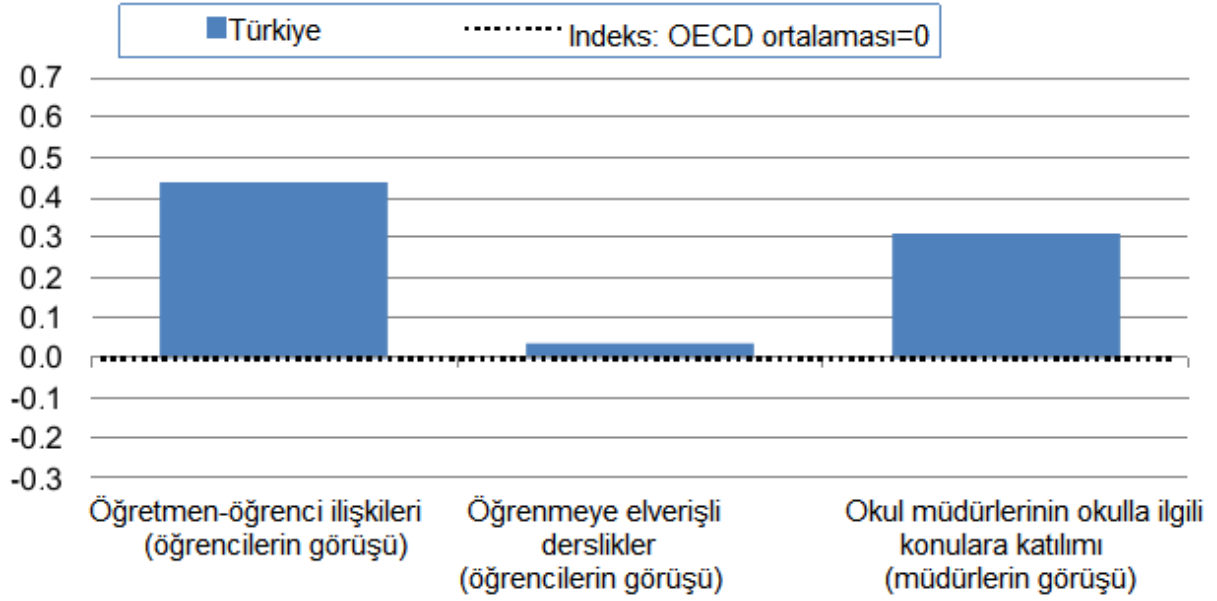
Öğretmen eğitiminin iyileştirilmesi amacıyla oluşturulan Eğitim Fakülteleri Öğretmen Eğitim Programlarıyla (2008) genel bilgi ve seçmeli derslerinin sayısının ve kredisinin artırılması; müfredatta yer alan dersler konusunda fakülterle daha fazla özerklik tanınması; bu derslerin MEB ilk ve ortaöğretim müfredatı ve sınıf uygulamalarıyla bağlarının kurulması ve Topluluk Hizmet Uygulamaları adlı yeni bir dersin müfredata eklenmesi amaçlanmıştır.

Derinlemesine ders içeriği sağlamak ve belirli dersler için daha katı gereklilikler getirmek amacıyla Yeni Öğretmen Programı (2011) uygulamaya konulmuştur. Alan öğretmenlerine yönelik üst ortaöğretim öğretmenlik programlarının süresi bir yıla düşürülmüşse de (2008), gereklilikler diğer üst ortaöğretim öğretmenleriyle aynı bırakılmıştır. Taşınabilir Okul ve Taşınabilir Öğretmenler Programıyla prefabrik okullar kullanılarak ve öğretmen sayısı artırılarak kırsal yörelerde eğitimin kalitesinin yükseltilmesi amaçlanmıştır.

MEB İlköğretim Kurumları için Standartlar geliştirmiştir. Standartların pilot uygulamasına 2010 yılında başlanmış olup, uygulamanın kapsamı 2011-12 eğitim yılından itibaren tüm ilköğretim okullarına genişletilmiştir. Bu standartların amaçları şunlardır: a) ilköğretim kurumları için kalite kavramının tanımını yapmak; b) kalite tanımına erişebilmeleri için ilköğretim kurumlarını yönlendirmek; c) her okulun kendi kalite durumunu belirleyebilmesi ve kendi iyileştirme planlarını yapabilmesi için bir sistem geliştirmek ve d) kalitedeki farklılıkların giderilmesi için merkezi ve yerel seviyede faaliyetlerin planlanması amacıyla bir dayanak sağlamak. E-okul veritabanına bir modül eklenmek suretiyle okullar için öz değerlendirme olanağı da sağlanacaktır. Okullardan bu öz değerlendirme çalışmasına dayalı olarak bir iyileştirme planı hazırlamaları istenecektir. Bu araç okulların güçlendirilmesini amaçlamaktadır ve MEB'in ademi merkezileştirmeye dayalı planlarını desteklemektedir.

Şekil 5. Öğrenme ortamı, PISA 2009

Kaynak: OECD (2010), PISA 2009 Results: What Students Know and Can Do: Student Performance in Reading, Mathematics and Science (Volume I) [PISA 2009 Sonuçlar: " Öğrenciler Ne Biliyor ve Ne Yapabilir: Okuma, Matematik ve Fende Öğrenci Performansı (Cilt 4), OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264091559-en>

ÖĞRENCİLERLE İLGİLİ SONUÇLARIN İYİLEŞTİRİLMESİ İÇİN DEĞERLENDİRME VE ÖLÇME: UYUM İÇİN DEĞERLENDİRME ARAÇLARININ KULLANILMASI

Milli Eğitim Temel Kanunu uyarınca, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) **eğitim sisteminin ölçümünden ve değerlendirilmesinden** sorumludur. OECD araştırmasına göre, okullarla ilgili sonuçların iyileştirilmesine yönelik bütünlük ölçme ve değerlendirme çerçeveleri eğitimsel hedeflerle ve öğrenci öğrenme hedefleriyle uyumlaştırılmalıdır.

Sistemin değerlendirilmesi mili müfredatın geliştirilmesinden, not verme ölçütlerinin ve genel ilkelerin belirlenmesinden sorumludur. MEB tarafından gerçekleştirilen Durum Değerlendirme Çalışması, çeşitli sınıflardaki ve farklı ders alanlarındaki öğrencilerin başarı durumlarının izlenmesi ve sosyoekonomik statü gibi öğrencilerle ilgili bilgilerin toplanması amacıyla yürütülen bir örnek anket çalışmasıdır. MEB eğitim politikasını geliştirmek için bu anket sonuçlarını kullanarak bölgeler, okullar ve programlar arası mukayese yapabilmektedir. Başarı düzeyinin sistem seviyesinde değerlendirilebilmesi için PISA değerlendirmesi gibi uluslararası çalışmalar da kullanılmaktadır. Bunlara ek olarak, ulusal düzeyde ve bazı hallerde okul düzeyinde karşılaştırılabilir istatistikî bilgiler de toplanmaktadır.

Okulların değerlendirilmesi öteden beri okulları ilgilendiren çeşitli konularla ilgili merkezi yönetmeliklere uyuma odaklıdır. MEB 2010-14 Stratejik Plan'da merkezi ve yerel düzeyde bir kalite kültürünün yanı sıra bir kalite güvence sisteminin oluşturulması amaçlanmaktadır. Bağımsız il okul müfettişleri (Okul Geliştirme ve Kalite Bürosu) merkezi Teftiş Kurulu'nun sevk ve idaresinde ilköğretim okullarının değerlendirilmesinden sorumluyken bakanlık müfettişleri de ortaöğretim okullarının değerlendirilmesinden sorumludurlar. İlköğretim okullarının performansı yılda bir kez, ortaöğretim okullarının ise üç yılda değerlendirilir. İç değerlendirmeler okul yöneticileri tarafından gerçekleştirilir. İlköğretim okulları için belirlenen bu yeni standartlarla okulların öz değerlendirme için kapasitelerinin artırılmasına katkıda bulunulabilir (bkz. okul geliştirme reformları).

Okul yöneticileri ulusal düzeyde belirlenen ve bölgesel ve yerel idareler tarafından benimsenen öğretmen yeterliliklerini kullanmak suretiyle, yerel müfettişliklerin sevk ve idaresinde **öğretmenlerin değerlendirilmesinden** sorumludur. OECD tarafından gerçekleştirilmiş *TALIS 2008* anketinden elde edilen kanıtların gösterdiğine göre, öğretmen değerlendirmeleri yerleşik bir çerçeve marifetiyle öğretmenlerin profesyonelliklerini artırmakta ve gelişmeyi teşvik etmektedir.

Öğrencilerin ve öğretmenlerin niteliğinin belirlenmesinde pek çok durumda **öğrenci ölçümleri** kullanılmaktadır (Şekil 6). Öğrencilerin ortaöğretim kurumlarına seçimi ve yerleştirilmesinde de öğrenci ölçümleri kullanılmaktadır. Ayrıca Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) tarafından gerçekleştirilen bir üniversite giriş sınavı da mevcuttur. ÖSYM'nin sadece yüksek öğrenimin ihtiyaçlarını değil ayrıca, öğrencilerin bilgi birikimleri ve becerileri gibi MEB'in hedeflerini ve işgücü piyasasını da dikkate alması önemlidir. 2007 OECD inceleme raporuna göre, öğrenciler ve okullarla ilgili sonuçların nasıl iyileştirileceğinin daha iyi anlaşılabilmesi için, öğrenci ölçümleri, öğrenci odaklı olmalı ve öğrencilerin kilit yeterlilikleri nasıl edindiklerini anlayabilmek için çeşitli ölçüm araçlarından yararlanılmalıdır.

Güçlük: Öğrencilerle ilgili sonuçların geliştirilmesi için, değerlendirme ve ölçme araçlarının eğitim hedefleriyle ve amaçlarıyla uyumlaştırılmış kapsamlı bir çerçeve içerisinde geliştirilmesi

Son dönemdeki politikalar ve uygulamalar

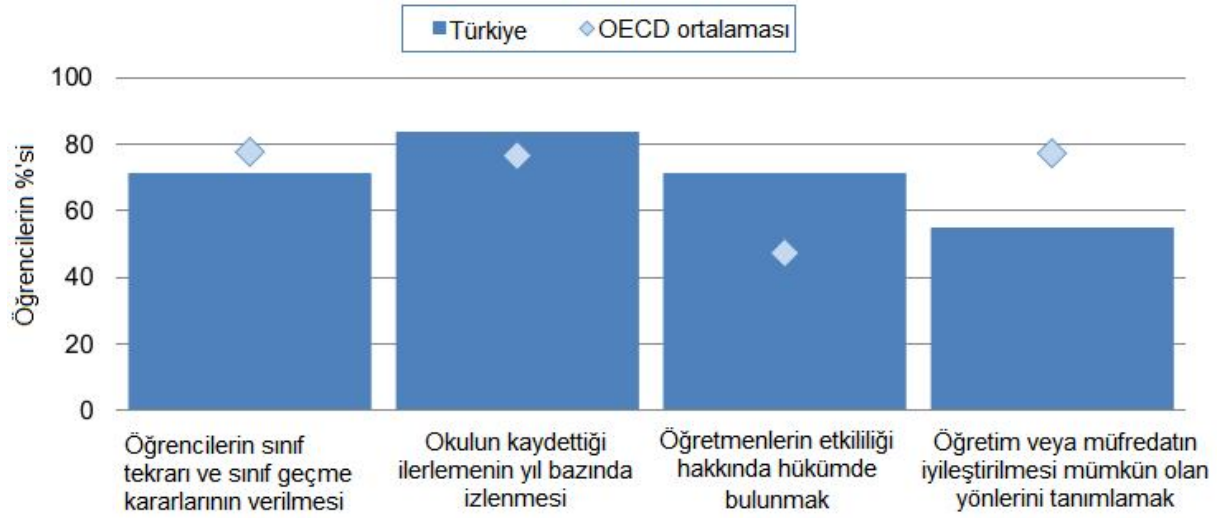
Performans ölçümleri, iş planları, standartlar ve göstergeler aracılığıyla değerlendirme ve ölçüm süreçlerinin daha da geliştirilmesine yönelik olarak okul proje ekiplerinin oluşturulması amacıyla geliştirilen Çocuk Dostu Okul Projesi UNICEF Esas Uygulama Planı (2001-05) kapsamında 326 okulda uygulanmıştır.

E-Devlet Projesi (2009), Türkiye'nin, öğretmenler, yöneticiler, öğrenciler ve ebeveynler gibi kilit paydaşların erişim olanaklarını genişletmeye yönelik olarak başlatılmış e-dönüşüm planının bir parçasıdır. Bu proje çeşitli faaliyetlerden oluşmaktadır: öğretmen ve öğrencilere sınav bilgilerini ve öğretmenlerin taleplerde bulunabilmelerini sağlayan E-Personel Projesi; mesleki ve teknik ortaöğretim mezunlarının istihdam ve yüksek öğrenim olanaklarını belirleyebilmelerine yardımcı olmak için e-Mezun Projesi; Ailelerin çocuklarını yakınlarındaki okullara kayıt ettirebilmeleri için e-Kayıt Projesi ve öğrenci bilgilerinin toplanması için Öğrenci Bilgi Yönetim Sistemi.

e-okul modülü kullanılarak okul müdürlüklerinden örgün eğitim istatistiklerinin toplanması ve yayınlanması amacıyla, MEB tarafından Milli Eğitim Bilgi Sistemleri (MEBBİS) uygulamaya konulmuştur (2002-03). Veriler her bir okul dönemi başlangıcında ve bir önceki okul döneminin sonunda okul kayıtlarından toplanmaktadır. 2008-09 döneminde e-okul modülü kullanılarak okulöncesi ve ilköğretim öğrencileri ve binaları hakkında veriler toplanmış olup, 2009-10 itibarıyla ortaöğretim için de aynı veriler toplanmaktadır.

Şekil 6. 15 yaşındaki öğrenciler için ulusal modal puanlama kapsamında okul müdürleri tarafından bildirilen ölçümlerin yapıldığı okullardaki öğrencilerin yüzdesi, PISA 2009

Kaynak: OECD (2010), PISA 2009 Results: What Students Know and Can Do: Student Performance in Reading, Mathematics and Science (Volume I) [PISA 2009 Sonuçlar: " Öğrenciler Ne Biliyor ve Ne Yapabilir: Okuma, Matematik ve Fende Öğrenci Performansı (Cilt 4), OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264091559-en>

DENETİM: OKULLARIN SINIRLI DÜZEYDE ÖZERKLİĞE SAHİP OLDUĞU MERKEZİYETÇİ SİSTEM

Türkiye **merkezi bir denetim yapısına** sahiptir. 1973 tarihli Temel Milli Eğitim Kanunu'na göre, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) eğitim sisteminden sorumludur ve MEB'e bağlı genel müdürlükler ve bunların birimleri, temel eğitim, ortaöğretim, mesleki eğitim, özel eğitim, rehberlik ve danışmanlık gibi eğitimin farklı yönlerinden ve politikaya uyumdan sorumludurlar. Türkiye'nin 81 iline yayılmış il ve ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri eğitim politikasının uygulanmasını desteklemektedir. Türkiye'de eğitim politikasının şekillendirilmesine yardımcı olan diğer kurum ve kuruluşlar şunlardır:

- Milli Eğitim Bakanlığı için öneri niteliğinde kararlar almak üzere dört yılda bir toplanan Milli Eğitim Şurası.
- Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı müfredatı, planları ve amaçları belirler ve ders kitaplarını onaylar.
- Strateji Geliştirme Başkanlığı danışma birimi olarak görev yapmaktadır ve eğitim stratejilerinin, politikaların ve amaçların belirlenmesi çalışmalarını koordine eder. Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı teftiş birimi olarak görev yapmaktadır. Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü ve Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü uluslararası ölçüm araştırmalarına katılımı koordine ederler.
- Mesleki Eğitim Kurulu/Konseyi ilgili bakanlıkların, iş ve işveren sendikalarının temsilcileri ve diğer kilit sosyal taraflarla birlikte planlama ve geliştirme faaliyetleriyle ilgili kararlar alır. Mesleki Yeterlilikler Kurumu VET mesleki yeterliliklerinin mesleki standartlara uyumunu sağlar ve her ilde bir Mesleki Eğitim Kurulu bulunmaktadır.
- Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ve komisyonları yükseköğretim politikalarından sorumludur; Yükseköğretim Kurulu kurumları denetler.
- Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi MEB ile işbirliği içinde olarak, üniversiteye giriş sınavlarından ve öğretmenlerin yerleştirilmesinden sorumludur.
- Öğretmen Yetiştirme Milli Komitesi YÖK ve MEB arasında koordinasyonu sağlayan bir danışma organıdır.
- Harici paydaşlarla gerçekleştirilen istişareler, (Dünya Bankası, Avrupa Yatırım Bankası, Birleşmiş Milletler, UNICEF ve Avrupa Birliği gibi) uluslararası örgütlerle, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve öğretmen sendikalarıyla gerçekleştirilen çalışmaları kapsar.

Planlama ve yapı konularında okullaşma kararları merkezi idare tarafından alınmaktadır. Merkezi idare ayrıca bölgelerdeki eğitim kurumlarının ve işgücü piyasasının ihtiyaçlarına yönelik tedbirleri alır. Personel ve finansal yönetimle ilgili kararlar il idareleriyle paylaşılırken, okullar eğitimi organize ederler. Eğitim kurumları nüfus ve işgücü piyasasındaki çeşitli değişimlere cevap vermelidir ancak, Türkiye'nin oldukça merkeziyetçi eğitim sistemi ve bürokratik yapısı okulların birebir karşı karşıya oldukları zorluklara çözüm geliştirme kapasitelerini sınırlandırmaktadır. Yükseköğretim kurumları ve mesleki eğitim kurumları bu ihtiyaçlara çözüm geliştirme açısından yeterli özerkliğe sahiptirler.

Güçlük: İl mülki idarelerine ve eğitim kurumlarına göre, bir taraftan ulusal önceliklerle uyum sağlanırken bir taraftan da yerelde karşılaşılan güçlükler çözümler üretmek

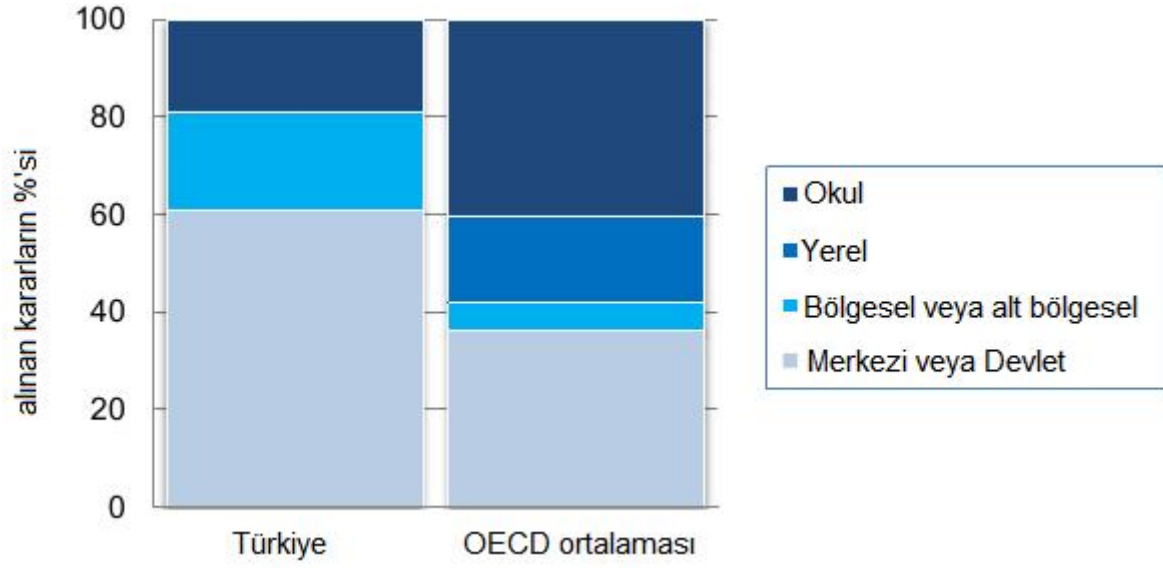
Son dönemdeki politikalar ve uygulamalar

Türkiye'de eğitime yön veren üç temel belge bulunmaktadır: eğitimle ilgili orta ve uzun vadeli hedefleri belirleyen Milli Eğitim Bakanlığı Stratejik Plan Belgesi (2010-14); eğitimle ilgili konuları da içeren genel bir hükümet strateji belgesi olan yürürlükteki [Onuncu Kalkınma Planı](#) (2014-18) ve Avrupa Birliği stratejisiyle bağlantılı [Hayat Boyu Öğrenme Strateji Belgesi](#).

Türkiye Cumhuriyeti hükümeti 2023 yılına kadar: a) eğitimli bireylerin oluşturduğu bir topluma ulaşmayı; b) tüm dersliklere etkileşimli tahta yerleştirilmesi ve her öğrenciye bir tablet bilgisayar verilmesini amaçlayan Fırsatları Arttırma ve Teknolojiyi İyileştirme Hareketi Projesi'nin uygulamaya konulmasını; c) ilköğretim, temel eğitim ve ortaöğretime katılım oranlarının %100 seviyesine yükseltilmesini; ç) mesleki eğitimin öneminin teşvik edilmesini; d) YÖK reformunun uygulanmasını; e) özel üniversitelerin sayısının artırılmasını; f) üniversitelerin kalitesinin yükseltilmesini; g) üniversitelerin bünyesindeki akademilerin sayısının artırılmasını; ğ) yabancı dil öğrenimine yönelik politikanın uygulanmasını; h) toplumsal cinsiyet ve bölgeler arası eşitsizliklerin ortadan kaldırılmasını ve ı) öğrencilerin üst eğitime ve geleceği daha esnek bir yapı içerisinde hazırlanmasını sağlamayı amaçlamaktadır.

Şekil 7. Kamu alt ortaöğretim okullarıyla ilgili olarak her bir yönetim kademesinde alınan kararların yüzdesi, 2011

Not: Yerel yönetim kademesine ilişkin olarak İrlanda'da değerlere erişilememiştir.

Kaynak: OECD (2012), Education at a Glance 2012: OECD Indicators [OECD (2012), Bir Bakışta Eğitim 2012: OECD Göstergeleri], OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2012-en>

FİNANSMAN: DÜŞÜK KAMU FİNANSMANINA SAHİP OLAN ANCAK FİNANSMAN KAYNAKLARININ ARTTIRILMASI İÇİN POLİTİKALARIN GELİŞTİRİLDİĞİ BİR SİSTEM

2010 yılı itibarıyla, Türkiye'de **öğrenci başına yıllık harcama miktarı**¹ (satın alma gücü pariteleri kullanılarak) okulöncesi eğitimde 2.490 USD ile OECD ortalamasının (6.762 USD) yarısından azdır. Bu tutar ilköğretimde 1.860 USD (OECD ortalaması 7.947 USD) ve üst ortaöğretimde 2.470 USD'dir (OECD ortalaması 9.014 USD'dir).

Merkezi idare okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretimde **milli bütçeden sağladığı kamu kaynaklarını**, faaliyet ve çalışan, eğitim materyali gibi personel masrafları için kamu kurumlarına ve (özel eğitimdeki öğrenciler için) özel kuruluşlara tahsis etmektedir. Eğitim reformlarının finansmanı hükümetin yanı sıra uluslararası örgütler, özel kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla sağlanmaktadır. İlköğretim, ortaöğretim ve orta eğitim sonrası – yüksek eğitim düzeyinde olmayan eğitime yapılan harcamaların toplamı 2010 yılında GSYİH'in %2,5'i düzeyindeyken aynı dönemde OECD ortalaması %3,9'dur. Ancak bu oran 2000 yılından bu yana 0,7 yüzdelik puan artış göstermiştir. 2010 yılında devlete bağlı ilköğretim, ortaöğretim ve orta eğitim sonrası – yüksek eğitim düzeyinde olmayan eğitim kurumlarında öğrenci başına yapılan kamu harcamasının miktarı 2.008 USD'yken (OECD ortalaması 8.412 USD'dir), özel eğitim kurumları için bu rakam 2.413 USD'dir (OECD ortalaması 5.029 USD'dir).

Oldukça merkeziyetçi bir bütçeleme sisteminde okullara **kamu finansmanından** kaynak aktarılmakta ve özel sektörden katkılar sağlanmaktadır ancak, okullar finansal yönetimleri konusunda sınırlı özerkliğe sahiptirler. Okulların finansmanı bir önceki yılın okul bütçesindeki artışa dayalı şekilde tahsis edilmektedir. Mevcut mali özerklik eksikliği ve finansman tahsis yöntemi düşünüldüğünde, öğrenci sayısındaki artış ve personel dışı daha fazla kaynağın sağlanması ihtiyacıyla birlikte, okullar ihtiyaçlarını karşılamakta güçlüğü düşmektedir. Ancak ek donanım ihtiyacı okul aile birlikleri aracılığıyla ailelerden temin edilen katkılarla karşılanabilmektedir. Ortaöğretim mesleki ve teknik okulları da maddi kaynak teminine yönelik faaliyetler gerçekleştirebilmektedirler.

Yükseköğretim kurumlarının finansman kaynakları, ulusal bütçeden aktarılan ödenekler, kayıt ücretleri ve üniversitelerin kendi gelirlerinden oluşmaktadır. Birinci öğretim olarak tip A yükseköğretim kurumlarına kayıtlı öğrencilerin yaklaşık %25'i burs veya hibelerden yararlanmaktadır (2011). Devlet üniversitelerinin bütçeleri Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından onanmaktadır. Yükseköğretim kurumları bir dereceye kadar özerkliğe sahiplerse de, finansmanın ön ve uygulama aşamaları merkezi idarenin gözetimindedir. Kâr amacı gütmeyen üniversitelerden belirli ölçütleri karşılayanlar da merkezi bütçeden mali kaynak alabilmektedirler. Vakıf Yükseköğretim Kurumları Yönetmeliği'nde belirlenen ölçütler arasında, kurumun faaliyette bulunduğu süre, tam burslu öğrencilerin sayısının toplam öğrenci sayısına oranı, akademik personel sayısı ve araştırma kalitesi yer almaktadır.

Türkiye'de **mali kaynaklar bakımından bölgeler ve okullar arası farklar** öğrencilerin öğrenme fırsatlarını etkileyebilmektedir. 2007 tarihli OECD inceleme raporuna göre, kaynaklar bakımından bölgeler ve okullar arası farklar kaynak tahsis politikalarının ve yöntemlerinin gözden geçirilmesi ihtiyacına işaret etmektedir. Ağırlıklı finansman formülü gibi finansman stratejilerinin uygulanması dezavantajlı okulların ihtiyaçlarını karşılayabilmelerine ve ödenek tahsis sisteminin daha dengeli bir hale getirilmesine yardımcı olabilir. Ödeneklerin tahsisi öğrencilerin ve okullarına ihtiyaçlarına cevap verir nitelikte olmalıdır.

Güçlük: Okulların ve öğrencilerin ihtiyaçlarının daha iyi karşılanması için ödenek tahsisinde etkinliğin sağlanması

Son dönemdeki politikalar ve uygulamalar

Eğitimin %100 Desteklenmesi Kampanyasıyla eğitim harcamaları için vergi muafiyeti tanınması yoluyla, özel ve sivil toplum kuruluşlarından sağlanacak mali desteğin artırılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda özel sektörden 1 milyar USD kaynak toplanmıştır. (2003 eylül tarih) 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nda eğitime sağlanan katkılar için [%100 vergi indirimi](#) sağlanabilmektedir.

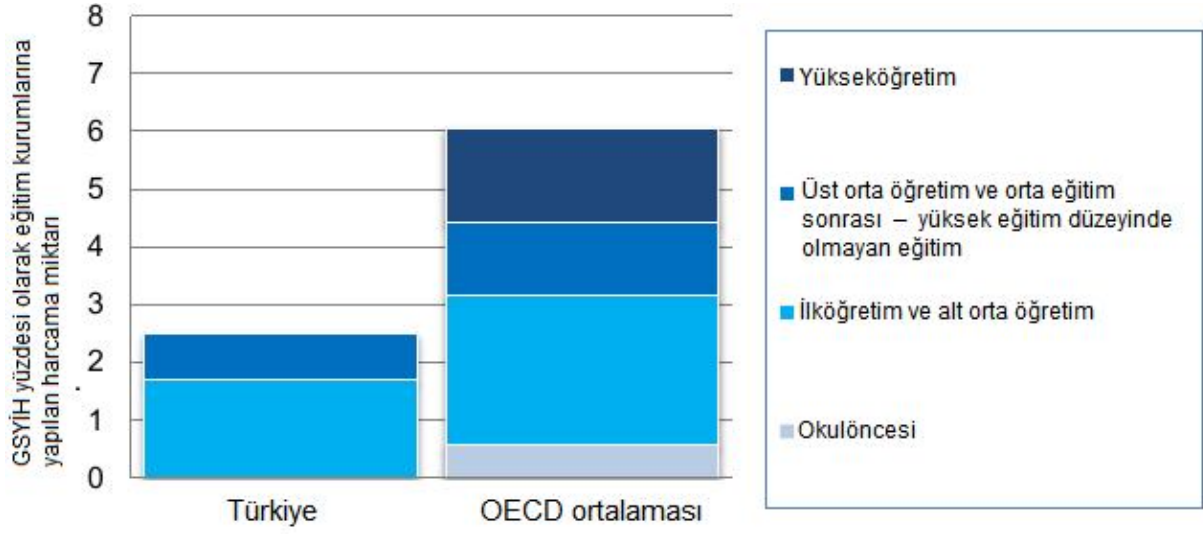
Avrupa Birliği ve Avrupa Ekonomik Bölgesi dışındaki ülkelerden gelen öğrencilere Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında öğrenim görebilmeleri için mali destek sağlanmaktadır.

Özel Öğretim Kurumları Kanunu (Ocak 2013 tarih ve 5580 sayılı) uyarınca, özel ihtiyaç sahibi öğrencileri bulunan özel okullara sağlanan mali katkılarının yanı sıra, organize sanayi bölgelerinde kurulu özel mesleki ve teknik okullara da devlet tarafından mali kaynak sağlanmaktadır.

¹ Yükseköğretim seviyesinde eğitim harcaması verileri mevcut değildir

Şekil 8. Eğitim seviyelerine göre, GSYİH yüzdesi olarak eğitim kurumlarına yapılan harcama miktarı, 2010

Not: Türkiye’de yükseköğretimle ilgili veriler mevcut değildir.

Kaynak: OECD (2013), Education at a Glance 2013: OECD Indicators [OECD (2013), Bir Bakışta Eğitim 2013: OECD Göstergeleri], OECD Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2013-en>

EK A: TÜRK EĞİTİM SİSTEMİNİN YAPISI

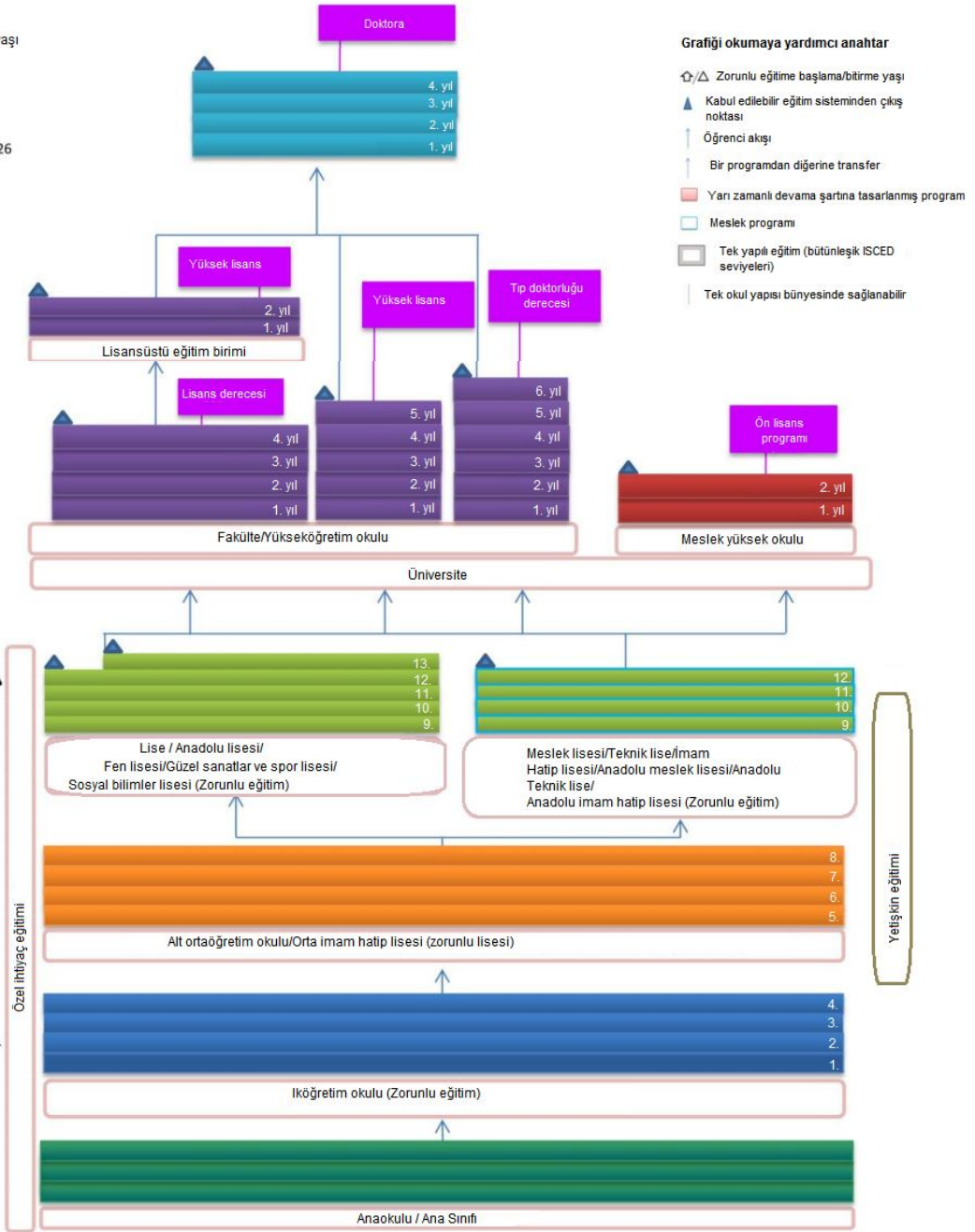
Türkiye

Referans yıl:
2012-13

Teorik başlangıç yaşı

ISCED 6
25/26ISCED 5A
ISCED 5B
17.5ISCED 3
17.5
13.5ISCED 2
9.5ISCED 1
5.5ISCED 0
3

© NESLI

EK B: İSTATİSTİKLER

#	Temel göstergelerin listesi	Türkiye	Ortalama veya toplam	Min.	Maks.
Arka plan bilgileri					
<i>Siyasi bağlam</i>					
1	GSYİH yüzdesi olarak eğitim kurumlarına yapılan harcama miktarı, 2010 (EAG 2013)	m	%5,8	%3,8	%8,8
<i>Ekonomi</i>					
2	Kişi başına düşen GSYİH, 2010, Satın alma gücü pariteleri kullanılarak ABD \$ çevrilmiş (EAG 2013)	15.775		15.195	84.672
3	2011 yılında GSYİH artışı (OECD Ulusal Hesaplar)	%8,5	%1,8	-%7,1	%8,5
<i>Toplum</i>					
4	Nüfus yoğunluğu, km ² başına düşen insan sayısı, 2010 (OECD istatistikleri)	94,3	138	2,9	492
5	15 yaş altı gençler, 2010 (OECD istatistikleri)	%25,8	%17,3	%13	%28,1
6	Yurtdışı doğumlu nüfus, 2009 (OECD istatistikleri)	m	%14,1	%0,8	%36,9
Eğitimle ilgili sonuçlar					
7	Ortalama okuma performansı (PISA 2009)	464	493	425	539
8	Ortalama okuma performansındaki değişim, 2000-09 (PISA 2009)	m	1	-31	40
9	Ortalama matematik performansındaki değişim, 2000-09 (PISA 2009)	22	0	-24	33
10	Ortalama fen performansındaki değişim, 2000-09 (PISA 2009)	30	3	-12	30
11	Okulöncesi eğitimde ve ilköğretimde okullaşma oranı, 3 ve 4 yaş, 2011 (EAG 2013)	%11,6	%74,4	%11,6	%98
12	Üst orta eğitimden daha düşük dereceden mezun nüfus, 25-64 yaş, 2011 (EAG 2013)	%68	%25	%7	%68
13	En az üst orta eğitimden mezun nüfus, 25-34 yaş, 2011 (EAG 2013)	%43	%82	%43	%98
14	Yükseköğretimden mezun nüfus, 25-34 yaş (EAG 2013)	%19	%39	%19	%64
15	En yüksek eğitim düzeyin mesleki eğitim veya orta eğitim sonrası – yüksek eğitim düzeyinde olmayan eğitim olan nüfus, 2011 (EAG 2013)	%8,4	%33,5	%8,4	%73,9
İşsizlik oranları, 25-64 yaş, 2011 (EAG 2013)					
16	Üst ortaöğretimden aşağısı	%8,4	%12,6	%2,7	%39,3
	Üst orta ve orta eğitim sonrası – yüksek eğitim düzeyinde olmayan eğitim	%8,9	%7,3	%2,2	%19,2
	Yükseköğretim	%7,6	%4,8	%1,5	%12,8
Öğrenciler: Sonuçların yükseltilmesi					
<i>Politika seviyesi 1: Eşitlik ve kalite</i>					
17	Eğitim sisteminde ilk seçim yaşı (PISA 2009)	11	14	10	16
Okuma skalasında yeterlilik seviyeleri (PISA 2009)					
18	Seviye 2'nin altındaki öğrenciler	%24,5	%18,8	%5,8	%40,1
	Seviye 5 ve üzeri öğrenciler	%1,9	%7,6	%0,4	%15,7
Okuma performansında okullar arası ve okul içi varyans, PISA 2009)					
19	Okullar arası	6.536	3.616	665	6.695
	Okul içi	3.245	5.591	2.795	8.290
20	İlköğretim, alt veya üst ortaöğretimde en az bir kez sınıf tekrarı yaptığını belirten öğrencilerin yüzdesi (PISA 2009)	%13	%13	%0	%36,9

#	Temel göstergelerin listesi	Türkiye	Ortalama veya toplam	Min.	Maks.
21	Öğrenci performansında öğrencinin sosyoekonomik statüsüyle açıklanan varyans (PISA 2009)	%19	%14	%6	%26
22	Anadili Türkçe olan öğrenciler ve göçmen öğrenciler arasındaki okuma performansı farkı, sosyoekonomik statü dikkate alındıktan sonra (PISA 2009)	m	27	-17,0	85,0
23	Okuma skalasında erkek ve kız öğrenciler arasındaki öğrenci performansı farkı (PISA 2009)	-43	-39	-55	-22
Politika seviyesi 2: Öğrencileri geleceğe hazırlamak					
Üst ortaöğretim mezuniyet oranları, 2011 (EAG 2013)					
24	Genel programlar	%31	%50	%18	%82
	Mesleki eğitim öncesi/mesleki eğitim programları	%25	%47	%4	%99
25	Üst ortaöğretim mezuniyet oranlarındaki değişim (1995-2011 arasında ortalama yıllık büyüme oranı), (EAG 2011)	%2,6	%0,6	-%1	%3,6
Mezuniyet oranları, yeni mezunlar, 2011					
26	Yükseköğretim – tip 5A	%23	%40	%21	%60
	Yükseköğretim – tip 5B	%17	%11	%0	%29
	Yükseköğretim – tip 5A (1995-2011 arasında ortalama yıllık büyüme oranı)	%8,2	%4	-%1	%11
	Yükseköğretim – tip 5B (1995-2011 arasında ortalama yıllık büyüme oranı)	%12,7	%0	-%20	%14
27	Eğitimde, istihdam içerisinde veya öğrenimde olmayan 15-29 yaş arası genç nüfus, 2011 (EAG 2013)	%34,6	%15,8	%6,9	%34,6
Kurumlar: Okulların geliştirilmesi					
Politika seviyesi 3: Okulların geliştirilmesi					
28	Öğrencilerin cevaplarına göre öğretmen-öğrenci ilişki endeksi (PISA 2009)	0,44	0	-0,42	0,44
29	Öğrencilerin cevaplarına göre disiplin ortamı endeksi (PISA 2009)	0,03	0	-0,40	0,75
40 yaşın altındaki öğretmenler, 2011 (EAG 2013)					
30	İlköğretim	m	%41	%15	%60
	Alt ortaöğretim	m	%39	%11	%56
	Üst ortaöğretim	m	%34	%7	%47
Devlete bağlı eğitim kurumlarında bir yıl içinde verilen ders saati, 2011 (EAG 2013)					
31	İlköğretim	639	790	589	1.120
	Alt ortaöğretim	a	709	415	1.120
	Üst ortaöğretim	567	664	369	1.120
Öğretmen maaşlarının yüksek öğretimde tam zamanlı ve yıl boyunca istihdam edilen işçilerin ücretlerine oranı, 2011 (EAG 2013)					
32	İlköğretim	m	0,82	0,44	1,34
	Alt ortaöğretim	m	0,85	0,44	1,34
	Üst ortaöğretim	m	0,89	0,44	1,40
33	2000-2011 döneminde alt ortaöğretim kurumlarında öğretmen maaşlarındaki değişim (2000 = 100), (EAG 2013)	%8,16	%16	-%9	%103
34	Öğretmen değerlendirme ve geri bildirimlerin öğretime olan etkisi, 2007-08 (TALIS 2008)	%33,3	%33,9	%10,9	%69,1
35	Önceki 18 aya kıyasla geliştirme faaliyetlerine daha fazla katılmayı isteyen öğretmenlerin yüzdesi, 2007-08 (TALIS 2008)	%48,2	%55	%31	%85
36	Okul müdürlerinin kendi okullarıyla ilgili meselelerle ilgilenmelerine ilişkin görüşleri, ortalama endeks (PISA 2009)	0,31	-0,02	-1,29	1,03

#	Temel göstergelerin listesi	Türkiye	Ortalama veya toplam	Min.	Maks.
Politika seviyesi 4: Öğrencilerle ilgili sonuçların iyileştirilmesi için ölçme ve değerlendirme					
Ölçümün amaçları (PISA 2009)					
37	Öğrencilerin sınıf tekrar veya geçme kararlarının verilmesi	%71,4	%78	%1	%100
	Okulların kaydettikleri ilerlemenin yıl bazında izlenmesi	%83,9	%77	%35	%98
	Öğretmenlerin etkililiği hakkında hüküm vermek	%71,4	%47	%8	%85
	Öğretim ve müfredatın iyileştirilmesi mümkün olan yönlerini tanımlamak	%55	%77	%47	%98
Öğretmen değerlendirmelerinin ve geri bildirimlerinin sıklığı ve kaynağı, 2007-08 (TALIS 2008)					
38	Her iki yılda bir veya daha az	%29,9	%35,8	%13,8	%65,6
	En az yılda bir kez	%57,8	%52,2	%27,6	%68,6
	Aylık veya ayda bir kereden fazla	%12,4	%12	%3,3	%29,8
Sistemler: Sistemin düzenlenmesi					
Politika seviyesi 5: Denetim					
Devlete bağlı alt ortaöğretim kurumlarıyla ilgili olarak idarenin her kademesinde alınan kararlar, 2011 (EAG 2012)					
39	Merkezi veya devlet	%61	%36	%0	%87
	Bölgesel veya alt bölgesel yönetimler	%20	%6	%0	%36
	Yerel yönetimler	m	%17	%4	%100
	Okul idareleri	%19	%41	%5	%86
Politika seviyesi 6: Finansman					
Eğitim kurumlarına göre öğrenci başına düşen yıllık harcama miktarı, tüm hizmetler için, GSYİH için satın alma gücü pariteleri kullanılarak ABD \$ çevrilmiş eşdeğeri, 2010 (EAG 2013)					
40	Okulöncesi eğitim	2.490	6.762	2.280	20.958
	İlköğretim	1.860	7.974	1.860	21.240
	Ortaöğretim	2.470	9.014	2.470	17.633
	Yükseköğretim	m	13.528	6.501	25.576
Eğitim kurumlarına yapılan kamu ve özel harcamaların göreceli oranı, 2010 (EAG 2013)					
41	Kamu kaynakları	m	%83,6	%57,9	%97,6
	Tüm özel kaynaklar	m	%16,4	%2,4	%42,1
	Kamu kaynakları, eğitim kurumlarına yapılan harcamalardaki değişim endeksi (2000-10)	m	136	101	195
	Tüm özel kaynaklar, eğitim kurumlarına yapılan harcamalardaki değişim endeksi (2000-10)	m	211	104	790
Not: Ortalama, minimum ve maksimum değerler için OECD ülkelerine bakınız. Ancak, katılımcı ülkelere atıf yapıldığından TALIS bu kuralın dışındadır. "m" verinin bulunmadığını ifade etmektedir. İstatistiksel olarak anlamlı PISA değerleri koyu rakamlarla belirtilmiştir.					

REFERANSLAR VE EK OKUMALAR

European Commission (2013), Eurypedia: European Encyclopedia on National Education Systems, (Avrupa Komisyonu (2013), Eurypedia: Avrupa Millî Eğitim Sistemleri Ansiklopedisi)
<https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php?title=Countries>.

Kalkınma Bakanlığı (2013), Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018),
http://www.kalkinma.gov.tr/DocObjects/view/15089/Onuncu_Kalk%C4%B1nma_Plan%C4%B1.pdf

Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) websitesi, <http://www.meb.gov.tr/ie7.html>.

MEB (2012), Millî Eğitim İstatistikleri: Örgün Eğitim 2011-2012, Resmi İstatistikler Programı Yayını,
http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_12/06021046_meb_istatistikleri_organ_egitim_2011_2012.pdf.

MEB (2013), Mesleki ve Teknik Eğitim Strateji Belgesi ve Eylem Planı, TASLAK (Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü).

OECD Eğitim ve Beceriler Müdürlüğü websitesi, www.oecd.org/edu.

OECD (2007), Reviews of National Policies for Education: Basic Education in Turkey, OECD Publishing, Paris
(OECD (2007), Eğitimle İlgili Ulusal Politikalar İncelemesi: Türkiye’de Temel Eğitim)
doi: [10.1787/9789264030206-en](https://doi.org/10.1787/9789264030206-en).

OECD (2009), Creating Effective Teaching and Learning Environments: First Results from TALIS, OECD Publishing.
(OECD (2009), Etkili Öğretim ve Öğrenme Ortamlarının Oluşturulması: TALIS Anketi İlk Sonuçlar)
<http://dx.doi.org/10.1787/9789264072992-en>.

OECD (2009), "Overview of Country Results in TALIS: Turkey",
(OECD (2007), "TALIS'te Ülke Sonuçları Genel Değerlendirmesi: Türkiye")
<http://www.oecd.org/edu/school/43072807.pdf>, son erişim tarihi 24 Nisan 2013.

OECD (2010), Learning for Jobs: OECD Reviews of Vocational Education and Training, OECD Publishing, Paris,
(OECD (2007), İstihdam için Öğrenme: OECD Mesleki Eğitim ve Öğretim İncelemeleri)
<http://dx.doi.org/10.1787/9789264087460-en>.

OECD (2010), PISA 2009 Results: What Students Know and Can Do – Student Performance in Reading, Mathematics and Science (Volume I), OECD Publishing, Paris,
(OECD (2010), PISA 2009 Sonuçları: Öğrenciler Ne Biliyor ve Ne Yapabilir: Okuma, Matematik ve Fende Öğrenci Performansı (Cilt 1))
<http://dx.doi.org/10.1787/9789264091450-en>.

OECD (2010), PISA 2009 Results: Overcoming Social Background – Equity in Learning Opportunities and Outcomes (Volume II), OECD Publishing, Paris,
(OECD (2010), PISA 2009 Sonuçları: Sosyal Altyapının Aşılması – Öğrenme Fırsatlarında Eşitlik ve Sonuçlar (Cilt II))
<http://dx.doi.org/10.1787/9789264091504-en>.

OECD (2010), PISA 2009 Results: What Makes a School Successful? – Resources Policies and Practices (Volume IV), OECD Publishing, Paris,
(OECD (2010), PISA 2009 Sonuçları: Bir Okulu başarı Kılan Nedir ? – Kaynak Politikaları ve Uygulamalar (Cilt IV))
<http://dx.doi.org/10.1787/9789264091559-en>.

OECD (2010), PISA 2009 Results: Learning Trends: Changes in Student Performance since 2000 (Volume V), OECD Publishing, Paris, OECD,
(OECD (2010), PISA 2009 Sonuçları: Öğrenmede Eğilimler: 2000 yılından bu yana Öğrenci Performansındaki Değişimler (Cilt V))
<http://dx.doi.org/10.1787/9789264091580-en>.

OECD (2012), Education at a Glance 2012: OECD Education Indicators, OECD Publishing, Paris,
(OECD (2012), Bir Bakışta Eğitim 2012: OECD Eğitim Göstergeleri)
<http://dx.doi.org/10.1787/eag-2012-en>.

OECD (2012), Equity and Quality in Education: Supporting Disadvantaged Students and Schools, OECD Publishing, Paris,
(OECD (2012), Eğitimde Eşitlik ve Kalite: Dezavantajlı Öğrencilerin ve Okulların Desteklenmesi)
<http://dx.doi.org/10.1787/9789264130852-en>.

OECD (2012), OECD Economic Surveys: Turkey 2012, OECD Publishing, Paris,
(OECD(2012), OECD Ekonomi Anketleri: Türkiye 2012)
http://dx.doi.org/10.1787/eco_surveys-tur-2012-en.

OECD (2012), OECD Family Database, OECD, Paris, www.oecd.org/social/family/database.
(OECD (2012), OECD Aile Veritabanı)

OECD (2012), "LMF1.2: Maternal employment rates", OECD Family Database, Social Policy Division, Directorate of Employment, Labour and Social Affairs,
(OECD (2012), "LMF 1.2 Göstergesi: Çocuklu kadınların istihdam oranı", OECD Aile Veritabanı, Sosyal Politika Dairesi, İstihdam, İşgücü ve Sosyal İlişkiler Müdürlüğü)
<http://www.oecd.org/els/family/38752721.pdf> .

OECD (2012), Starting Strong III: A Quality Toolbox for Early Childhood Education and Care, OECD Publishing, Paris,
(OECD (2012), Güçlü Başlamak III: Okulöncesi Eğitim ve Bakım için Nitelikli Araçlar)
<http://dx.doi.org/10.1787/9789264123564-en> ve <http://www.oecd.org/edu/school/startingstrongiiiqualitytoolboxforecec.htm> .

OECD (2013), Education at a Glance 2013: OECD Education Indicators, OECD Publishing, Paris,
(OECD (2013), Bir Bakışta Eğitim 2013: OECD Eğitim Göstergeleri)
<http://dx.doi.org/10.1787/eag-2013-en> .

OECD (2013), Going for Growth 2013: Turkey Country Note, OECD Publishing, Paris,
(OECD (2013), Büyüme Gayreti 2013: Türkiye Ülke Bilgi Notu)
<http://www.oecd.org/eco/growth/Turkey.pdf>.

OECD (2013), Synergies for Better Learning: An International Perspective on Evaluation and Assessment, OECD
(OECD (2013), Daha İyi Öğrenme için Sinerjiler: Değerlendirme ve Ölçme için Uluslararası Perspektif)
Publishing, Paris, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264190658-en>.

OECD (2013) Synergies for Better Learning: An International Perspective on Evaluation and Assessment, "Pointers for Policy Development",
(OECD (2013), Daha İyi Öğrenme için Sinerjiler: Değerlendirme ve Ölçme için Uluslararası Perspektif, "Politika Geliştirme Önerileri")
http://www.oecd.org/edu/school/Synergies%20for%20Better%20Learning_Policy%20Pointers.pdf
ve proje websitesi: www.oecd.org/edu/evaluationpolicy.

Mesleki Eğitim ve Öğrenimi Güçlendirme Projesi (SVET/ MEGEP), websitesi,
<http://svet.meb.gov.tr/indexen.html>.

Türkiye Cumhuriyeti Başbakanlık, Devlet Planlama Teşkilatı, (2006), Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007-2013),
http://www.mod.gov.tr/en/SitePages/mod_plan.aspx.

UNESCO – IBE (2010-11), "Turkey", World Data on Education, 7th edition,
(UNESCO – IBE (2010-11, "Türkiye", Eğitimde Dünya Verileri, 7inci Baskı)
http://www.ibe.unesco.org/fileadmin/user_upload/Publications/WDE/2010/pdf-versions/Turkey.pdf

World Bank (2012), Secondary Education Project, websitesi:
(Dünya Bankası (2012), Ortaöğretim Projesi)
<http://www.worldbank.org/projects/P066149/secondary-education-project?lang=en>.

World Bank (2012), "Implementation Completion and Results Report on a Loan in the Amount of Euro 80 Million to the Republic of Turkey for a Secondary Education Project", Report No: ICR2264, Human Development Sector Unit, Turkey Country Unit, Europe and Central Asia Region,
(Dünya bankası (2012), "Ortaöğretim Projesinde kullanılmak üzere Türkiye Cumhuriyeti'ne sağlanan 80 Milyon Avro tutarındaki İkraza ilişkin Uygulama Tamamlama ve Sonuç Raporu", Rapor No: ICR2264, Beşeri Kalkınma Sektörü Birimi, Türkiye Ülke Birimi, Avrupa ve Orta Asya Bölgesi)
http://www.wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2013/01/15/000333037_20130115171535/Rendered/PDF/NonAsciiFileName0.pdf.